

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

ČITATELJEM

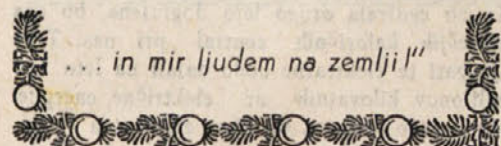
našega lista sporočamo, da izide prihodnja številka „Slovenskega vestnika“ v prvem tednu novega leta.

UREDNIŠTVO

LETNIK IV

DUNAJ, V PETEK, 23. XII. 1949

ŠTEV. 88 (273)

... in mir ljudem na zemlji!

Spet zvonijo zvonovi po slovenski zemlji na Koroškem v tiho božično noč, ono malo število zvonov, ki so še ostali, ker tudi zvonove so v pretekli vojni že drugi pobrali in delali iz posvečenega bron morilno orožje, topove. In sinove mater vseh narodov so pošiljali v klavnico, v strleske jarke, kot krmo za topove.

Božična noč, božični prazniki — simbol miru in mirnega sožitja med vsemi narodi! Kako prijetno bi bilo na svetu, če bi se vsi ljudje ljubili in spoštovali, če bi bili vsi narodi prijatelji.

Mir ljudem na zemlji se glasi že skoro dvatisoč let od one prve božične noči med zemljani. Krasne besede, ki bi jih človeštvo ponavljalo iz dneva v dan, veličastna svetlo mirovne misli, a kako malo žetve tega poslanstva je spravilo človeštvo v preteklih stoletjih in posebno v „kulturnem“ in „civiliziranem“ dvajsetem stoletju, v dobi napredka in velikanskega razvoja tehnike.

Kako so množice vzklikale po prvi svetovni vojni „nikdar več vojne“, „vojno vojni“, a kako kmalu so ustvarili novo razpoloženje za vojno, kako kmalu so razpihali sovražstvo in strast po uničevanju in upanje na mir je utonilo v morju krvi in solza.

In komaj so utihnile bombe in granate, komaj so onemeli vzdih umirajočih in ranjenih, še skelijo rane po razmetanih mrljicah na vseh koncih in krajih in že so spet na delu sile, ki pripravljajo nov krvavi ples. Monopolni kapitalisti upajo z novo vojno spremeniti razvoj zgodovine. Zavojevati in podrediti si hočejo narode ter izvajati in utrditi svetovno gospodstvo. Zato sejejo divjo jezo in sovraštvo in ideološko pripravljajo množice na novo vojno. Ogromne vsote v državnih proračunih so namenjene oboroževanju, iz katerih na eni strani vtaknejo velikanske dobičke v svoje nenasiitne žepe vojni industrijalci, na drugi strani pa raste obubožanje ljudstva. Neznosna davčna bremena, umetno povzročena brezposelnost, lakota, skrb in strah pred jutrišnjim dnevom, splošna gospodarska kriza, zaviranje demokratičnih svoboščin — vsega tega se poslužujejo in ustvarjajo v masah razpoloženje za novo vojno. Umetno ustvarjajo sovraštvo do izmišljenega sovražnika, kažejo na njega in pravijo, ta je kriv težkoč, v katere smo zašli, čeprav so jih sami umetno ustvarili, da morejo kričati: rešitev je samo v vojni, zmagali bomo in človeštvo bo imelo samo enega gospodarja in to smo mi. To bo zadnja vojna, tako pravijo, potem bo dobro.

Ta vojna bi bila res zadnja vojna in gorje človeštvu, če izbruhne. In vse to v imenu človečanstva, pod plaščem borbe za mir. V teh dneh tekmujejo politiki in publicisti vojnoubojstevskih sil in pišejo v listih lepo doneče članke o miru. Govorijo o miru in gradijo vsepovsod vojaška oporišča. Močne so sile, ki ogrožajo mir in proti tem moramo postaviti združene sile vseh, ki so dobre volje.

Avstrijski delavci se odločno borijo za svoje pravice

Delovni človek v Avstriji dnevno bolj občuti vso težo gospodarske krize, ki se pojavlja v vedno ostrejših oblikah. Razmere, v katerih je prisiljen živeti, postajajo iz dneva v dan neznosnejše. Pomanjkanje, beda, lakota, to so pojavi, ki jih dnevno lahko zasledimo prav tam, v tistih stanovanjih, kjer živijo delovni ljudje in njihove družine. Številni niti najvažnejših življenjskih potrebščin, živil, obleke, obutve, kaj šele, da bi si ob gotovih priložnostih, kakor zdaj pred božičem, privoščili kakšen priboljšek in napravili svoji družini, svojim otrokom, majhno veselje.

Zasluzek je zelo pičel, cene pa so visoke in poleg tega še dnevno naraščajo. To je predvsem v zadnjih tednih in mesecih, od zadnjih volitev sem. Posamezni veletrgovci, industrialci, podjetniki, neprenehoma samovoljno nabijajo cene zlasti pri onih potrebščinah, ki so nujno potrebne za vsakdanje življenje. Samo v zadnjih mesecih — od septembra — so cene narasle za približno 11 odstotkov, dočim pa so mezde in plače ostale iste. Toda vse kaže, da bodo cene še naraščale, kar je zlasti povzročilo razvrednotenje šilinga. Sicer so vladni predstavniki govorili in govorijo, da se cene zaradi tega prav nič ne bodo zvišale, toda vsakemu količkaj razsodnemu človeku je in mora biti jasno, da je tako govorjenje prazno in ima samo namen, da bi potolažilo razjarjeno delovno ljudstvo. Jasno in samoumevno je že je Avstrija doslej dala za en dolar 10 šilingov, odslej pa bo morala dati 14,40 šilingov, da se bo listo uvoženo blago, ki ga mora plačati z dolarji, nujno podražilo. Jasno in samoumevno je tudi, da se s tem in ob takih razmerah življenjski pogoji za delovnega človeka nikakor ne bodo zboljšali, ker ni nikakih izgledov, da bi se mezde in plače izenačile z obstoječimi cenami.

Zahteve delavcev: izenačenje mezd in plač s cenami

Prav zaradi teh neznosnih razmer je v zadnjih tednih zavzelo delavsko gibanje po vsej Avstriji vedno večji obseg. Skoraj ni bilo industrijskega središča in ne podjetja, kjer delavci in nameščenci ne bi stopili v stavko, da podkrepijo svoje pravične in

vsekakor utemeljene zahteve. Po različnih obratih so bila protestna zborovanja, na katerih so zbrani delavci in nameščenci odločno protestirali proti sedanjemu protiljudski politiki vladnih krogov, ki je povzročila vse pomanjkanje in vso bedo, v kateri morajo živeti in zahtevali, da se jim zagotovi človeka vredno življenje.

Kakšne so zahteve, ki jih postavljajo delavci? — Izenačenje mezd in plač z obstoječimi cenami ter enkratno doklado za premostitev trenutnih gospodarskih težkoč in ovir, tako imenovana „Ueberbrückungshilfe“. S tem bi delovno ljudstvo končno prišlo do boljšega življenja, do znosnejših razmer, omenjena enkratna doklada — višino te doklade postavljajo delavci v posameznih obratih različno, od 200 do 600 šilingov — pa bi trenutno pomagala delavcem in njihovim družinam, da premostijo največje težkoče.

Stavkovno gibanje po vsej Avstriji

V začetku novembra so stopili v stavko delavci in nameščenci vseh obratov sladkorne industrije. Za njimi so začeli stavkati delavci številnih drugih industrijskih panog, zlasti pa delavci kovinske in rudniške industrije na Nizjem Avstrijskem in Štajerskem. Sploh se je zlasti novembra razširila borba za zboljšanje življenjskih pogojev po vsej Avstriji. Železničarji v Floridsdorfu pri Dunaju in delavci tamkajšnjih kovinskih obratov, železničarji v Št. Vidu ob Glini itd., delavci različnih podjetij v Linzu na Gornjem Avstrijskem, delavci v pekarnah in mesarijah, delavci lesne in petrolejske industrije ter industrije papirja, graški občinski uslužbenci, privatni nameščenci, pač vsi, ki delajo in si z lastnimi rokami služijo svoj kruh, so glasno povzdignili svoj glas, da nočejo več mirno gledati, kako njihove družine stradajo, kako padajo v vedno večjo bedo in revščino, čeprav sami delajo in bi ob urejenih razmerah morali imeti zagotovljeno človeka vredno življenje. V tej borbi tudi niso zaostajali delavci na Koroškem. V skorajda vseh obratih, v obratu Kestag v Borovljah, v Podklostru, v tovarni kovinskih izdelkov v Seebachu, v Celovcu in ostalih krajih, so do skrajnosti izkoriščani delavci dali duška svojemu ogorčenju nad sedanjimi neznosnimi raz-

merami in odločno povedali, da so siti praznih obljub in lepo donečih fraz in da zdaj končno hočejo videti dejanja. Na Koroškem so se delavcem pridružili tudi javni nameščenci, ki so na svojem zborovanju dne 4. novembra postavili svoje zahteve: izenačenje mezd in plač z obstoječimi cenami.

V borbi za boljše življenjske pogoje nikakor niso zaostajale tudi žene — gospodinje, ki so nedvomno med tistimi, ki najbolj občutijo čedalje bolj naraščajočo krizo, pomanjkanje in bedo. Žene — gospodinje so tudi med tistimi, ki opravljajo dvojno delo, ki delajo povprečno 17 do 18 ur dnevno, ker morajo poleg dela v tovarni ali kjer koli drugje opraviti še delo v gospodinjstvu. Kakor v vsej Avstriji, so dne 5. decembra imele svoje zborovanje tudi celovške žene, ki so kakor vsi delovni ljudje v Avstriji, zahtevale, naj se končno enkrat napravi red, da bo vsak, ki dela, tudi lahko živel.

Svoje zahteve pa so predložili tudi vajenci, katerih zaslužek je vsekakor najslabši in kdor nič ne dobi od doma, od staršev, je brezpogojno obsojen na stradanje. Zastopniki vajencev iz 14 dunajskih obratov so se zglasili pri mestnem svetniku Exlu in mladinskemu sekretarju avstrijske sindikalne zveze Koniču in zahtevali zvišanje vajeniške odškodnine za 10 šilingov ter vozni listek za šolarje za vožnjo vajencev od doma na mesto, kjer se učijo. V podkrepitev te zahteve so predložili nad 2000 podpisov vajencev različnih obratov in nadaljevalnih šol.

Solzilni plin proti delavcem

Končno so v borbo za izenačenje mezd in plač s cenami in za doklado za premostitev posegli tudi gradbeni delavci. Kako je bilo na Koroškem, oziroma v Celovcu, smo v našem listu že obširno poročali. Na Štajerskem je prišlo do mogočnih demonstracij zlasti v Gradcu, kjer je ob tej priložnosti korakalo po mestu 10.000 gradbenih delavcev. Tudi na Tirolskem, v Innsbrucku, so bile velike demonstracije gradbenih delavcev. Medtem, ko je bila delegacija gradbenih delavcev v trgovski zbornici v Innsbrucku in tam predložila zahteve delavcev po dokladi za premostitev, je množica gradbenih delavcev demonstrirala pred poslopjem delavske zbornice. Kar natenkrat pa je priletela iz nekega okna trgovske zbornice bomba demonstrantov bomba s solzilnim plinom. Kdo jo je vrgel, bo verjetno ostala tajnost. Oblasti so sicer obljubile, da bodo zadevo preiskale, toda imamo izkušnje! Pa to še ni bilo dovolj. Kar natenkrat se je pojavilo 150 policistov, ki so planili nad delavce, jih razgnali in pretepali. To je zelo značilno za današnje oblasti, zlasti še, ko je notranji minister, ki je hkrati šef eksekutive, „socialist“ Helmer.

Uspeh borbe avstrijskega delavstva za doklado za premostitev pa le ni izostal. Sicer niso dobili vsega, kar so zahtevali, s svojo odločnostjo pa so le pokazali, da je njihovega potrpljenja konec, da so se navežali lepih obljub, da hočejo videti (Dalje na 9. strani)

— k

Ob dnevu Jugoslovanske armade

Danes — 22. decembra — proslavljajo vsi jugoslovanski narodi dan svoje armade — dan herojske Jugoslovanske armade, ki je v zadnjih letih izvršila tako velika dejanja kot redko katera armada v svetu. Preglala je iz Jugoslavije fašistične okupatorje, osvobodila je jugoslovansko ljudstvo izpod kapitalističnega izkoriščanja in imperialističnega zaslužjevanja, danes pa zvesto čuva te velike pridobitve junaške narodno osvobodilne borbe jugoslovanskih narodov.

Skupno z bratskimi jugoslovanskimi narodi proslavljamo ta veliki dan tudi mi koroški Slovenci. Ponosni smo, da smo se v sklopu Jugoslovanske armade borili tudi mi in ramo ob rami z jugoslovanskimi vojniki preganjali okupatorja z naše zemlje in ga tudi pregnali.

Prav dobro se še spominjamo prvih partizanskih pušk, katerih strelji so odmevali daleč naokoli po naših hribih in gmajnah in naznanjali veliki trenutki: Koroški Slovenci nismo več hlapčevali, hočemo biti svobodni! Ti prvi strelji partizanskih pušk so nam bili poziv, da smo se uprli nacističnim oblastnikom, zgrabili za orožje in šli v borbo proti nasilju in krivici za svobodo in pravico.

Živo se še spominjamo, ko so na vrata slovenskih hiš potrkali prvi partizani, s Titovko na glavi in z belo — modro — rdečo narodno zastavo, ki jo je krasila rdeča peterokraka zvezda, simbol svobode in zaklicali: „Odprite, slovenska vojska,

Na praznik sv. Štefana, dne 26. decembra t. l. ob 14. uri gostujejo Brnčani s Klinarjevo opereto

„MIKLOVA ZALA“

v Narodnem domu v Dobrli vesi.

narodna vojska je prišla!“ Da, bila je to prva slovenska narodna vojska.

In v tem času se je začel porajati nov človek. Jugoslovanski narodi, in z njimi seve tudi slovenski narod to in onstran Karavank, so začeli pisati novo stran v svoji zgodovini. Srbi, Hrvatje, Slovenci, Makedonci, Črnogorci, vsi jugoslovanski delavci

in kmetje so odločno zgrabili za orožje, prežeti z eno mislijo: V borbo proti fašističnim okupatorjem, v borbo za Jugoslavijo. Nočemo pa stare Jugoslavije, v kateri smo bili izkoriščani in zatirani, v kateri smo delali le za drugega, ki se je bogatil na račun našega trudapolnega dela in naših žuljev; hočemo novo Jugoslavijo, v kateri ne bo izkoriščanja in zatiranja naroda po narodu, v kateri bomo združeni in enotni vsi jugoslovanski narodi, v kateri si bomo vladali sami in tudi delali zase, za skupni blagor nas vseh. Delavci v rudnikih in tovarnah so zgrabili za orožje, da si priborijo boljše bodočnost, da bodo nekoč o svoji usodi odločali sami, da si bodo skupno z delavnimi kmeti, ki so se prav tako vključili v ta veliki boj, delili skupne prideleke. Razprostile so se one ne premagljive sile, ki jih nosi v sebi skrite delovno ljudstvo, dokler ne pride do zavesti: „Mi delavci in kmetje ter delovna inteligenca smo resnični narod, mi ustvarjamo vse dobrine sveta. Zato proč z gospodo, ki nas le izkorišča, ki nas zatira, zato oblast ljudstvu, ki dela in ustvarja, ker le to je pravično, le to je kulturno.“

Kakor se je spremenila notranja državna ureditev v Jugoslaviji in se je rodila država novega kova, Federativna ljudska republika Jugoslavija, ljudska država, kjer si delavec in kmet svobodno režeeta svoj s svojimi rokami pridelani kruh in ne živita več od drobtin, ki padajo z bogatinove mize, kakor je bilo prej, tako se je bistveno spremenila tudi značaj jugoslovanske vojske. Vojska stare Jugoslavije ni bila ljudska, štela je le interese gospode, interese izkoriščevalcev in zatirancev delovnih ljudi. Vojska nove Jugoslavije, današnja Jugoslovanska armada, kateri na čelu stoji delavec in največji sin jugoslovanskih narodov maršal Tito, je ljudska vojska, ki štiti neodvisnost in samostojnost države delovnega ljudstva, ki danes z istim junaštvom, kot se je za časa narodno osvobodilne borbe borilo proti okupatorjem, gradi socializem. Bivša jugoslovanska vojska, ki je jugoslovanske narode stala milijone in milijone dinarjev, od katerih je bila

vsaka para prepojena z znojem in solzami izkoriščanih delovnih množic, je aprila 1941. leta v dvanajstih dneh kapitulirala pred fašističnimi zavojevalci in sramotno prepustila jugoslovansko ljudstvo fašističnemu nasilju. Današnja Jugoslovanska armada, ki je nastala v težki borbi proti fašizmu, si je 1945. leta, ko je zmagovalno zaključila štiri-letno narodno revolucijo, zadala veliko in odgovorno nalogo, da bo skrbno čuvala in branila vse, kar so si in si bodo jugoslovanski narodi ustvarili, vse kar je njihova last, vse kar so si priborili v težki narodno-osvobodilni borbi in za kar je padlo 1.700.000 najboljših jugoslovanskih sinov in hčera, pred slehernim, ki bi se kdaj koli predrznil motiti svobodoljubne narode FLR Jugoslavije v njihovem ustvarjalnem življenju.

Naloga herojske Jugoslovanske armade je večja kot si marsi kdo misli. Danes ne čuva samo veličastnih pridobitev narodno-osvobodilne borbe jugoslovanskih narodov, ne samo časti, slave in svobode svojega ljudstva, ne samo neodvisnosti in miru svoje socialistične domovine FLR Jugoslavije, temveč je prevzela še veličastnejšo nalogo. Titova armada danes čuva in brani tudi pridobitve Velike oktobrske socialistične revolucije, ona brani in čuva načela genialnega voditelja in učitelja delovnih množic Lenina, ki jih danes s svojo izdajalsko informbirojevsko politiko ogrožajo voditelji Sovjetske zveze, ki so pozabili vso kri in vse žrtve, ki so padle v borbi za zmago delovnega ljudstva proti izkoriščevalski gospodi, v borbi za zmago pravice nad krivico.

Koroški Slovenci, ki smo v Parizu ponovno postali žrtev imperialistične politike, kljub temu, da so vesele na najnesramnejši način potepale načela o svobodi in enakopravnosti malih narodov in pljunile na vse naše žrtve, ki smo jih doprinesli v borbi proti fašizmu, smelo in s polnim zaupanjem zremo v bodočnost, s polnim zaupanjem tudi v bratsko Jugoslavijo in njeno herojsko armado, ki nam daje pogum v naši veliki borbi za popolno svobodo in enakopravnost slovenskega naroda na Koroškem.

Zakaj zgodovinski? Zato ker je v enem dnevu začelo pri nas obratovati toliko novih tovarniških in drugih industrijskih naprav kot jih v štirih povojnih letih ni pričelo obratovati v vsej Srednji Evropi. Ker mi je prostor odmerjen, se bom omenil samo na naštevaneje.

V Sisku je zagorel ob navzočnosti 30.000 ljudi velik plavž kot prvi del bodočega metalurškega kombinata s plavži, jeklarne in valjarno brezšivnih cevi. Predsednik slovenske vlade Miha Marinko je isti dan izročil v pogon novo veličastno valjarno za debelo pločevino na Javorniku pri Jesenicah. Samo glavna dvorana te valjarne je dolga 240 metrov. V Kostolcu ob Donavi je isti dan stekel prvi agregat velike kalorične centrale z zmogljivostjo 10.500 kw. To pa je šele prvi agregat. Ko bo centrala drugo leto dograjena, bo ena največjih kaloričnih central pri nas. Trije agregati te elektrarne bodo dajali na leto 150 milijonov kilovatnih ur električne energije. Mimogrede omenim, da je ta elektrarna že deseta velika elektrarna, zgrajena od začetka borbe za petletko v Jugoslaviji. V Kaštelu Sućurcu pri Splitu je na dan republike začela obratovati tovarna plastičnih mas — kemični kombinat „Jugovinil“. Polvinil je posebna masa, važna za industrijo in elektrifikacijo, za radijsko industrijo in elektroinstalacijski material, za proizvodnjo podplatov in obutve, dežnih plaščev, umetnega galanterijskega usnja in najrazličnejših drugih potrošnih predmetov. Tovarna „Jugovinil“ ima okoli 30 velikih tovarniških zgradb ter lastno kalorično centralo. — V Zenici je začela delati tretja doma zgrajena Siemens-Martinova peč z zmogljivostjo 60 ton jekla na dan in prva globinska peč v valjarni. O radijskih postajah sem povedal že zgoraj, pa to še ni vse. Isti dan je bila izročena prometu 80 km dolga železniška proga Šabas-Koviljača-Zvornik, ki predstavlja del železniške povezave središča države po dolini Drine in reke Lima čez Crno goro z Jadranskim morjem. Isti dan je zaplavala v morje četrta doma zgrajena preko-oceanska ladja „Titograd“, splovljena v reški ladjedelnici. Ladja ima 4.000 ton nosilnosti. — Tudi slovenski tisk je ta dan dosegel pomemben rekord. Glavno glasilo Osvobodilne fronte — „Slovenski poročevalec“ je dosegel povprečno dnevno naklado 100.000 izvodov, kar je za list majhnega naroda dosegel nezasišani uspeh. Če upoštevamo majhno zaledje, ki ga ima ta list, spada „Slovenski poročevalec“ med najbolj razširjene liste sveta. Marsikaj bi še moral povedati, pa mi zmanjkuje prostora. V mestu Rankovičevu so na primer izdelali prvo serijo 20 tonskih tovornih vagonov, smo tik pred dograditvijo prve hidrocentrale v Črni gori, v Novem Sadu so odprli radijsko postajo, v Nišu so otvorili novo livarno, v Splitu novo tovarno cementa, samo v Sloveniji je bilo v dveh zadnjih mesecih popolnoma dograjenih in izročenih svojemu namenu 43 novih zadržnih domov, tako da jih je danes v vsej Sloveniji že 94. Tudi na avto-cesto Beograd-Zagreb ne smemo pozabiti. Letos je bilo že zgrajenih 200 km in do dokončne dograditve manjka le še 60 km. Lepo napreduje tudi gradnja Nove Gorice, velik uspeh pa smo dosegli pri gradnji Novega Beograda. Toda o tem bi moral napisati posebno pismo, tako veliko je to delo.

Če si to pazljivo prebral, boš razumel, zakaj smo ponosni in zakaj smo tako svečano praznovali naš praznik republike. Povedati pa moramo tudi, da s tem ne mislimo prenehati in da nam je odpiranje novih tovarnih prešlov že kar v meso in kri, tako da se kar slabo počutimo, če kak dan ničesar ne dogradimo. Na takih temeljih bomo zgradili svojo državo in blaginjo naših delovnih ljudi, vsem sovražnikom navkljub. Petletka naša teče. Vse gradnje in objekti, ki sem jih naštel, pa so na največjo jezo vseh informbirojevcev nastali iz naših lastnih sil, z našim delom in s sodelovanjem že obratujočih gigantov petletke. To je razlog več, da verujemo vase. Naš primer govori vsemu svetu, kaj zmorejo majhni narodi, če so resnično svobodni.

Povedati bi moral še, da se pripravljamo na volitve v ljudske odbore in to temeljito. Kaj več o tem pa bom prihranil za drugo pismo. Bojim se namreč, da mi boš kaj črtal, če bom predolg. Lepo pozdravljam tebe, dragi Vestnik, in preko tebe vse koroške Slovence.

Tvoj France Vičan.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. France Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624-4; Za vsebino odgovarja: France Kosutnik. Tiska: Robitschek u. Co., Wien VIII. Hermelergürtel 20. — Depisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschloßgasse 17.

Dragi Slovenski vestnik!

Da ne pozabim, ti takoj v začetku sporočim veselo novico. V borbi, ki jo vodimo proti sovražnikom Jugoslavije, smo na praznik republike 29. novembra pripravili neprijetno presenečenje vsem tistim, ki bi se radi igrali z nami kot mačka z mišjo. Ker se zavedamo, kako važne so močne radijske postaje, smo na državni praznik slovesno izročili svojemu namenu dve močni radijski postaji, ki spadata med največje srednjevalovne postaje v Evropi. Radio Beograd dela odslej z jakostjo 150 kilovatov, radio Zagreb pa z jakostjo 135 kw. V bližnjih mesecih pride na vrsto tudi radio Ljubljana, ki bo prav tako imela 135 kw. Vsak prijatelj Jugoslavije bo tega vesel, saj ve, da bodo te postaje z vso svojo močjo prenašale v svet resnico o naši državi in o naših ljudeh. Radijska vojna, ki jo vodi Informbiro proti nam in ki ima pri naših ljudeh ravno nasproten učinek od zaželjenega, pa se bo prej ali slej zadušila v lastnem trušcu. Jugoslovanski radijske postaje so dosegle po vojni veliki razmah. Danes imajo skupno moč nad 680 kw. in do izpolnitve petletnega načrta manjka samo še 163 kw. Tega velikega napredka jugoslovanske radiofonije se veselimo še posebno zato, ker smo ga ustvarili s lastnimi silami in kljub sabotazam Sovjetov in Madžarov, ki bi nam morali te postaje dobaviti. Poleg resnice o Jugoslaviji pa bodo naše postaje prenašale v svet tudi našo pesem in našo glasbo, ki ne spada med zadnje v Evropi in si pridobiva vedno več spoštovalcev in častilcev med najbolj izbranimi glasbenimi strokovnjaki Pariza, Londona in drugih glasbenih središč Evrope.

Na letošnji 29. november smo praznovali šesti rojstni dan nove Jugoslavije. Kaj malo

Pismo iz

let je minilo od zgodovinskega dneva v boksanskem mestecu Jajcu, ko so zastopniki vseh jugoslovanskih narodov sredi bojnega meteža, obdani krog in krog od sovražnikovih zased, sklenili na II. zasedanju AVNOJ-a, da hočejo novo, demokratično, federativno, ljudsko in popolnoma neodvisno Jugoslavijo. Na tem zasedanju je bil seveda tudi maršal Tito, ki je tedaj kakor danes užival in uživa brezpogojno zaupanje jugoslovanskih narodov. Šest let je minilo od tistega znamenitega dne. Nova Jugoslavija je šele v otroški dobi, če jo merimo po letih njenega obstoja, pa vendar si je v tem kratkem času priborila ugled in spoštovanje vsega resnično demokratičnega in svobodoljubnega sveta. Nekateri pravijo, da smo sami, toda to ne drži. Za nas je mnogo ljudi, za nas so vsi narodi, čeprav si danes morda tega še ne upajo povedati. Od kod črpamo mi to moč, da kljubujemo vsemu svetu, je danes pogosto vprašanje. Najboljši odgovor: Pridite v Jugoslavijo in si nas oglejte, kako delamo in ustvarjamo. Pri tem nočem zanikati, da nimamo težav. Imamo jih in še velike. Toda premagujemo jih trdno prepričani, da si bomo ustvarili tako državo, na katero bodo lahko ponosni vsi delovni ljudje sveta.

Škoda, ker nisi bil na državni praznik 29. novembra v Ljubljani. Če bi videl tisto slav-

nostno razpoloženje, ki je odjeknilo v najbolj skrite kotičke naše domovine, bi gotovo občutil z nami vred neko nedopovedljivo sproščenost, ki jo lahko občuti človek, ki ima pred seboj svetel cilj, ve kako ga bo dosegel in se zato zanj trmasto in vztrajno bori, čeprav nima na mizi vsak dan čokolade in pomaranč. Nekateri sicer pravijo, da smo lačni in raztrgani, toda vsak naš delovni človek pojé vsaj toliko mesa, kot delavec v Avstriji in tudi to je res, da pri nas je meso mnogo več ljudi kot v Avstriji, ker si ga pač vsakdo lahko kupi in je vsakemu zagotovljen njegov delež. Težave imamo tudi v preskrbi s tekstilnim blagom, čeprav delajo naše tovarne s polno paro in čeprav v Jugoslaviji še nikoli ni bilo potrošenega toliko blaga kot danes. Kupna moč prebivalstva je mnogo večja in potrebe mnogo prehitro rastejo, da bi jih mogla dohiteti naša naglo se razvijajoča tekstilna industrija. Toda že je blizu dan, ko bodo potrebe krite. Mi vemo, da smo krizo že prestali, vidimo pa, da drugod kljub „pomoči“ velikih držav drsijo navzdol. Iz te zavesti smo letošnji praznik 29. novembra proslavljali tako kot še nikoli.

Imeli pa smo ga tudi za kaj slaviti. „Slovenski poročevalec“ je ta dan označil kot zgodovinski dan v naši graditvi socializma.

Jugoslavije

Viktor Jan:

ZARJA NAD MESTOM

Odlomek, ki ga priobčujemo, je vzel iz romana Viktorja Jana „Zarja nad mestom“, enega najlepših leposlovnih del v svetovni literaturi, ki je izšlo dobrih deset let pred drugo svetovno vojno. Viktorja Jana, poljskega pisatelja, odlikujeta zlasti preprostost in neizmalicečnost življenja, vprav čaroben pa je njegov slog, globoko izviran, kar potrjuje samo po sebi tudi razkošno bogastvo njegovega jezika. Ves ta roman je pesnitev, porojena iz nepokvarjene vere v nikoli usahli vrelec človeške dobrote, v zarjo nad mestom, ki ji daje ves pomen našega dela in nehanja ljubezen.

Počasi se je bližal Božični večer. Mesto se je potapljalo v valujoče prepade teme in snežnega meteža.

Iz kamenjanega neba ali iz kleti preplavljenih z viharjem maščevalnih vzkrikov in kletev je prihajal cvilež, planil na obcestne pločnike, vzkričal, bičal kamen, ga majal, stakaje šinil kvišku, se zvijal pod kapelo, se nemožno vpil v materine prsi in v neutolajljivem ihtenju ob mrzlih sunkih vetra poljubil usmiljene noge.

Z droga zastave odtrgana vetrnica je frfotala vzdolž vojašnicam podobnih stanovanjskih hiš.

Vihar je divjal po odprti cesti, trgajl snežne zasipe, jih gručil in podil okoli cestnih svetilk, ki so stale kakor prosjaki. Vsak trenutek se je sapa zagnala v plamene, tedaj je svetilka zastokala, kakor bi hotela iz doline solz poslati v megleno nebo svetel vzdih. Snežni kosmi so rojili okoli svetilk kakor čebele, ki hite k cveticam, prekipevajočim od medu svetlobe.

Sklonjena, bita, od vsepovsod suvana stara ženska je vztrajala ob svoji stojnici, na križpotu vseh zlobnih, piskajočih vetrov. Sapa ji je v gube obleke zaganjala trde, mrzle kepe prsti, jo belila in zalijala, da je bila podobna postavi, izklesani iz zledenelega snega.

„Pozno je že, pojdite rajši spat“ — ji je zaklical eden mimoidočih. „Tu mi je topleje.“ „Kje stanujete?“ „Pod nekim stopniščem, nimam ne peči ne okna.“

„Ali ne boste zmrznili?“

„Hvala bogu, imam vsaj toliko, da morem kam položiti glavo, nočem se pritoževati. A veste, gospod,“ — pridružila je glas — „a ne povejte nikomur, časih je življenje samo zagadelj na svetu tako težko, ker ne morem imeti kokoši. Človeku bi bilo bolj veselo pri duši, lahko bi kramljali.“

Sicer pa zdaj ni mogla oditi, ker je v skritem kotičku ležalo v cunje zavito dete. Mati je šla po zaslužku — kdo ve, kdaj se vrne?

Morda se plazi skozi zapuščene ceste prav kakor ta sapa in kolne in joče...

Iz raztrganega snežnega meteža se je prikazal deček z deklico. Ugledala ju je.

K meni prihajata ta dva siromažka. —

V tem trenutku je vihar iznova zahrumel kakor bi hotel iztrgati kletnim stanovanjem, z ustnic umirajočih potepuhov, od kletev in mraza poginjajočih in od pogledov brezupnih ljudi iznemoglo najstrašnejšo pesem maščevanja.

„Kaj naj vama dam — ničesar nimam.“

Iz razsvetljenih oken je lila veselost božičnih pesmi in se v vsaki melodiji smehljala prav kakor v novici, poslani iz neba.

Njen odmev ni dosegel oči in ušes

„Nemara lažete. Nič se vam ni bati. Pomagala vam bova, da splezate gori. Kakšno lepo jelko imajo, da človeku kar vid jemlje.“

Ni šla. — Le veter je priklenil oči na okna sreče, se zaletaval vanje in jih majal.

V božični pesmi snežnega meteža je angel v belem oblaku označjal kletnim stanovanjem, da se je rodil Kristus.

Zmrzujoča, krčevito v dve gube sključena otroka sta kmalu izgubila v somraku in nesla s seboj občudovanja doživelega čudesa.

Noč je dalje hrumela. Od vetra

stare prodajalke časopisov. Le mimo kletnih stanovanj plazeci se veter se je vrgel na brezdomko in začel rjoveti na njenih prsiah.

Sprejela ga je in prižela nase njegovo tožbo in njegov plač.

Tudi ti si sirota.

Tako so jokali veter, prodajalka časopisov in beda sveta v tej noči, ko pride luč ljubezni v vsej veselosti na zemljo.

Otroka sta obstala kraj njene ropotije. Čakala sta, morda ju le še obdaruje. Umikala se je nemim, a vendar tako prosečim pogledom.

Bližala sta se razsvetljeni hiši in stopila na prste.

„Nič se ne vidi.“

„Čakaj, dvignem te.“

Deček se je razkoračeno ustopil in z njegovo pomočjo je dekletce splezalo kvišku.

„Oj“ — očaranje je vzklik v sredini prelomilo.

Dekletce je odrevenelo strmelo v božično drevesce.

„Zdaj bom jaz —“

„Počakaj, da se naužijem veselja.“

Čez nekaj časa sta se glasno pripovedujoč vrnila. V očaranih očeh sta imela čudežno podobo.

„Stara mati, pojdite z nama, potem boste videli tudi vi.“

„Sem že videla.“

Josip Murn Aleksandrov:

PRIŠEL ČAS JE OKROG BOŽIČA

Prišel čas je okrog božiča, bele naokrog goré, dvorom bliža se lisica, v snegu zajče so stezé.

Mrzla polja so, gozdovi, mraz in mrak v deželo gre, polni so snega vrhovi, zvéčer poti so težké.

Mlin ne gre več zaporedom, voda čezenj manj šumi, potok skriva se pod ledom, curek skozenj čist blešči.

To so zimski, zimski časi, sever je poti zamel, skozi okno zrem po vasi, skoraj bi kosminke štel.

Skoraj bi kosminke štel, svet se ves mi je zaklel, z žalostjo, blede nevesto, ah, živeti sem začel.

Oh, samo zdi se mi. Žalostni glas je prihajal bliže, spremljan z laježem, kakor bi hotel nekaj pojasniti.

Čez nekaj časa je iz snežnega meteža pritekel Sultan, z njega so višele ledene cime.

V snežni metež je zaprasketal kakor delček luči vesel glas.

„Sultan! Ti si tako jokaj!“

Pes je pritekel k njej. Na pozdrav ni nič dal. Pristrčnost pustite rajši za plotom.

Zgrabil jo je za krilo in jo hotel odvreči.

„Kaj pa ti je? Ali si morda lažen?“

Iz gub obleke je izkopala skorjo kruha.

In če bi nocoj pomolili pod nos kos klobase, niti tedaj me ne bi zvalili.

Zgovorno ji je pogledal v oči.

Ubožec bo zmrznil, vi mi pa prihajate z dobroto. Toliko da je že cvilil. Vlekel sem ga do cestnega vogala. Dalj ni mogel. Mestne mrhe so ga raztrgale. Najbolj jim diši plašč ubožcev. Pojdite z menoj.

Smehljala se je, ko je zaslišala prijazen lajež.

Iz tvojih besed slišim, da si zdrav in čil.

Kaj nič ne razumete? Da so tudi ljudje tako abotni in jim ne prideš na kraj. Ne morem po hrano. Kako naj vam povem dovolj razložno: Rešite ubožca!

Aha! Ti bi rad, da bi šla jaz tja.

Sultan je veselo pomahal z repom in stekel v snežni metež. Spet se je začul lajež.

Svetilka je vzdihovala in metala med sence pramene. Iz mraka se je z muko izvil utrujen pes in hotel dospeti na svetlobno stezo. Padel je na zadnje noge in se spet dvignil.

Sultan se je sukal okoli njega in ga skušal zavarovati pred sunki vetra. Skliceval se je na njegovo pamet, potem je v narejeni stezi spet godrnjal, ga zgrabil za dlako, ga sunil s smrčkom, grebel s tacio, zalajal in šinil kvišku, pridrvel spet k starki, pokazal pot in se vrnil ter tovarišu zarenčal v uho.

Neumnež, česa se bojiš?

Vsako drevo na tej zemlji je drugačno, a vsako da enako palico in vsaka boli enako — je cvilil pretepeni ubožec.

(Dalje na prihodnji strani)

★ PRIŠEL ČAS JE OKROG ★ BOŽIČA

Mrzla polja, so gozdovi,
mraz in mrak v deželo gre,
snega polni so vrhovi,
zvečer poti so težke.
(Murn)

Čas nekega, recimo veselega pričakovanja, čas priprave za nekaj izrednega in slovesnega, kj ima še priti, je vedno lep, poln blagodejnih občutkov, poln vere in prijetnega razpoloženja. Taki smo v adventu. Veselimo se božiča, počitnic, potovanja, izletov, obiskov, silvestrovanja, smučanja . . . Kakor v temi smo, ki čakamo luči razodetja.

Zasmučajmo dve beli črti
in mimo bele smrti
pokonci glave;
naprej v višave.

Vsi načrti so lepi. Mladi planinci se pripravljajo za smučarski tečaj. Zareči ogenj plamti v očeh, na svežih zornih licih jim igra živa radost. Mladinci so dvignili glave. Zasanjani že letijo po bregeh in livadah, jim že šumijo smreke visoko pesem sonca in zraka. V zimskem času bele opojnosti si krepijo telo in duha za zdravje, moč in lepoto novega rodu. Med božičem in novim letom pojdejo tja, kjer so poleti pri planšarjeh delali pušcelce, a bodo zdaj pričarali pravljico, snežno kristalno majko zimo. Še starejši mladenci se jim pridružujejo, da se pomladijo in se sprostijo stare vlake. Smučarski učitelj bo domačin, izvežban trener, svetovalec in učitelj na belih poljanah. Smuk!

Prišel čas je okrog božiča
bele naokrog gore,
k dvorom bliža se lisica,
v snegu zajče so steze.
(Murn)

Lovci po ravninah in po brdih lažijo za redko divjačino, ves dan vztrajajo na čakališčih, a psi braki se z visoko povzdignjenim, pretrganim lajanjem podijo za divjim zajci in lisicami.

Jager gre na jago
v to zeleno drago.
Hajli, hajlo,
zajček dober bo.

Ni velikega plena kakor nekdanj, zajci uletajo na ono svobodno stran, kjer so zaščiteni in tudi zavarovani. Padajo morda zadnji fazani v rdečem blesku širokih peruti, divje race in gosi pribežijo samo mimo, pa če so ranjene, se skrivajo v dračje ali pod vodo, še zvitorepke ukanejo brake in jim zabrišejo sled. Včasih pridejo uharice „na muho“ — po pomoti kakor pravijo nedeljski lovci, tudi kragulji, če zletijo tja, kamor slučajno pade strel. Brinovke so pa neumne, se v belih jatah kar ponujajo. Uboge brinovke — božične poslanke ptičjega zbora!

Bil pa je sklican zbor vseh zverjadi, ki je obsodil jagra na smrt:

Medvedje ga dobili,
na tla so ga pobili.
Hajli, hajlo,
zdaj jagra več ne bo.
So se pogrebci zbrali
da b' jagra pokopali.
Hajli, hajlo,
zdaj jagra več ne bo.
Medved se je tresel,
pred jagrom križ je nesel.
Rogovilež jelen
je krancelj nosil zelen,
Zajci se zmenili,
da bodo vsi zvonili.
Lisica se smejala,
pred jagrom libre brala.
Se jazbeci smejali,
za trebuh se držali.
Merjasci pa so kleli,
tako so bili veseli.
Žerjavi in jerebci
so bili pri pogrebi.
Volk pa je zatulil
k' je bil pogreb zamudil
Hajli, hajlo,
zdaj jagra več ne bo.

Pred prazniki je treba skuhati tropine, že dolgo ležijo v kadi in čakajo ugodne prilike. Potem privlečejo od neke bakreni kotel, naložijo kad, spojijo in zakurijo. Tropine pa na daleč diše, razširjajo vonj.

Mrzla burja vije, vije,
Brice brije . . .

Pri Martinčevih kuhajo žganje. Kako se prilije, kako nas ogreje in nam popček namaže močni, lepo dišeči in zdravi tropinovec. Bolj ko ga hvalimo, več ga nalivajo, da se razvozljajo jeziki, da se odprejo zagrljena grla in da je vsa notranjost razkužena pred influencami in mrščalicami. Na zdravje!

Po zornicah zavrešči na vasi. Pri Ščurkovih koljejo prašiča, pomagajo sosedje, koplca otrok se gnete okrog, pa jim prase ujde, lovijo ga po dvorišču, mesar mu zaveže rilec, da komaj hrope, a ta najmanjši po stari

pravici krepko drži za rep, potem položijo mrtvaka na vinklo in mu v kropu ostrgajo dlako, ga še stehtajo, dva centa ima, končno ga postavijo podolž čepečega na oder, mesar mu na čelo vreže križec. Može posedejo k prvi južini. Pri Ščurkovih imajo domač praznik. Zvečer natlačijo v čreva zmešano in „stecano“ svinjino za klobase, salame, na koncu napravijo iz ulovljenega „krevesa“ še sladke krvavice. Tudi že poskušajo. V ponvi skuhaajo klobase. Še malo tropinovca za navrh in mesar se po polnoči veselo zibaje spravlja domov.

Drugi dan po zornicah spet zavrešči na vasi. In tako cel advent . . .

Otroci spravljajo brinje za kres svetih treh kraljev. Vsi sedijo okrog ognja, zunaj pa hoče veter ponočnjak odnesti kamnin in streho.

Nekaj čakajo . . .

Prišel čas je okrog božiča,
bele naokrog gore . . .

ZARJA NAD MESTOM

(Nadaljevanje s sprednje strani)

Ne boj se, ona ni taka kakor drugi ljudje. Dala ti bo kruha in usmiljeno besedo, to je boljše nego prekajena slanina. Kako dolgo ti bom še eno in isto lajal. Vonj njenega srca je edinstven: čista dobrot.

Oh, neumnež . . . oh, neumnež, . . . je ječal ranjenec.

Planil je v snežni zasip. Veter je žvižgal, se zaganjal v dlako in silil, da bi ubožec vstal.

Že prav vseeno mi je, če bi le mogel hitreje poginiti — je ječal.

Spet se je dvignil. Zdelo se je, kakor bi bila noč zasadila svoje lede ne zobe v shujšane boke in kakor bi vlekel breme vseh temin. Mestni potepuh se je vlekel in obležal negiben kakor s tlakom zrasla črna, v strašni bolečini krvaveča rana. Čez dolgo časa se je privlekel v svetlobni pramen. Z največjo težavo mu je uspelo priti v tesni prostor in brez moči je obležal ob nogah prodajalke časopisov.

Starka je stopicala sem ter tja.

Kaj ti je?

Ves odgovor je bil ta, da je pes z zadnjim naporom pritisnil glavo na dobrotni glas in na cunje stare reve. Hotel je, da bi ga še enkrat nagovorila. Iskal je njene oči, ti v prepadih neusmiljene noči izgubljeni zvezdi, da bi na njegove oslepele zenice padel žarek človeškega srca in mu zad-

njo uro razsvetil z milostjo, ki je skrivala v sebi ječanje pohojenega življenja.

Spet so se oglasile besede, ki so lajšale bolečino.

Kdo prav za prav je bil tako maščevalen, psi ali ljudje? Saj je brezvestno takole do smrti koga pretepesti. Bodi tiho, ne jokaj, poskrbela bom zate.

Takole ubogo bičje se potika po mestnih smetiščih in vsak ga bije in ga lažnega odpodi. Bog, dobri gospodar, ljubi psa. Zakaj bi kdo sicer v nebesih stražil kmetijo. Tudi tam se kdaj pa kdaj pojavi tat. Ali bi ljubi Jezus sicer mogel sam stražiti tolikšno premoženje?

Vsak bi rad kaj odtrgal od posestva in si zaoral njivo. Takale pasja duša pomaga človeku, pa ti tega božjega pomočnika tako zmlatijo. Na svetlo zbira človek samo kletvice in solze, namesto da bi zbiral denar in si kupil večno življenje. Ljubega boga ne smeš krmiti s tujimi solzami, ampak z lastnim srcem. Kajne, Sultan?

Sultan je zmajal z glavo, potem razumno pokimal.

Stara mamica, kar ste bili zdajle povedali, to je vse tako, kakor če bi kdo odrezal od velikega kosa pošten zalogaj slanine.

Le s čim naj ga pokrijem, je zaskrbnjeno vprašala starka. Raztrgano

ruto sem dala detetu. Črviček ti tamle leži in niti ne joče. Dete te ne bo umorilo. Položila je psa na ležišče in ga pokrila z istimi cunjami.

Sultan se je ves čas sukal okoli nje, neprenehoma silil vanjo in veselo lajal.

Naj vas ljubi bog poplača z najlepšim nebom. Ubožcu ste pošteno pomagali — in z gobčkom in repom je izražal najvišjo hvaležnost. Nato se je ustopil nad zmrevarjenca in prisrčno mrmral:

Nisi me hotel poslušati. Zdaj mi verjameš; še se boš tega spominjal, da je to, kar pravi Sultan, tako, kakor če bi v skledi ležala cela klobasa. Zdrvel je spet k starki, jo božal s tacco in ji lizal roko. Ležal je ob njenih nogah na tlaku. Globoko ganjen je gledal starkino obličje svetlobe.

Dobrotljivi ste, stara mati, zmemor pravim to.

Kako bi mogla ubogega vraga odpoditi. Saj je tako lahko dati, kar odpade od ust. Če moreš z eno žlico prehraniti več lačnih ubožcev, šele tedaj vidi to bog. Tudi vaši psi in ptice prosijo, kako bi jim tedaj ne dal? Zrnece dam in povrnjeno mi bo s celim hlebom kruha. Če siromaku zakrpam obleko, tedaj je tako, kakor če bi to Jezusu samemu storila. Jaz sem uboga podnajemnica. Sultan! Nisem dobra jaz, ne daje stara mati, ampak Jezušček s svojimi rokami — je mrmrala sama pri sebi in psu, ki ni bil o tem prav nič prepričan in je neverno godrnjal.

Govorite kakor hočete, jaz vem, kar vem.

Snežni metej je divjal s prejšnjo močjo. Iz močno razvetih krp snežnega meteža so se prikazovala pročelja hiš. Vihar je spremenil gole krošnje dreves v fantastične prikazni, ki so stopale iz prepadov mraka kakor privlečene, se vleklo za lase in ječale od mrzlih sunkov vetra.

Na puščobnih cestah so se borile tu-leč, roteč in preklinjajoč pobesnele naravne sile, v viharju spremenjene, nora nevoščljivost in človeška zloba. V njih žarišču je stala brezdomna prodajalka časopisov in njena stara sestra, cestna svetilka, je nad vsemi mimoidočimi bedela z isto svetlobo.

Iz ležišča je bilo slišati zdaj pa zdaj ihtenje. Starka je takoj stekla tja. Pes, stiskajoč se k detetu, je počival, in dete ga je v sanjah z drobnimi ročicami objelo. Dih dveh enako nesrečnih bitij sta se združila.

Siroti . . .

Popravila je jima odejo, ju božala z usmiljenimi besedami.

Dete se je ubogi starki nasmešnilo in počasi zaspalo. Pes je odprl oči, dvignil glavo in poljubil z vsem svojim ranjenim življenjem, z ječanjem od krivice prizadetega ves listi izraz dobrote.

Ganjeno ga je božala.

Tudi iz oči psa gleda Jezušček — in vidi krivico.

Spet je sedla sključena v dve gube, potem je vstala in stopicala po pločniku, mahala z rokami, da bi se ogrela, in se spet skrila v svoj kot. Zeblo jo je do kosti. Ledeni veter jo je grizel v kožo kakor udarci z bičem.

Sultan se je plazil okoli nje.

Ali vas zebe? Ni čuda, — brez obleke.

Kaj govoriš? Ali me ne bo sam Jezus pokrili s svojim plaščem?

V tem trenutku se je razplamenel plamen svetega navdušenja na tresočih se posinelih ustnicah.

Če so v tej sveti noči angeiom na nebeških potih ugasnile plamenice, tedaj so odhiteli k stojnici prodajalke časopisov, da so na ognjišču človeškega srca prižgali smolnice dobrote in ljubezni.

VESEL BOŽIČ IN SREČNO NOVO LETO ŽELIJO

Družina Gabriel Janko gostilna Leše	Družina Olipic Urh Trnje-Svetna ves	Družina Wels Janez krojaštvo St. Janž v Rožu	Družina Kos Šmarjeta pri Pliberku
Družina Pipan mežnar Kapla ob Dravi	Družina Janjšič Gregor Dole-Podravlje	Družina Rajhman Jaka — Jesenik Lipa	Dersola Janko kmet Dole — Rožek
Družina Kucher Lepena	Galob Janez kmet Brnca	Družina Kropivnik Valentin žganjarna Bilčovs	Družina Male gostilna Sele — Zg. Kot
Družina Cvitnik St. Jakob v Rožu	Družina Gros Šiman kmet St. Peter na Vašinjah	Družina Zima Jurij — Kobanova Deščice — St. Ilj	Olip Marija Sele — občina
Družina Kokot kmet Kostanje	Družina Schweiger Janez St. Janž v Rožu	Družina Hartman Zdravko in Rezika Korte	Pristovnik Ferd. Sele — cerkev
Družina Rutar St. Gandolf-Kotmara ves	Družina Krasnik Matevž pd. Blatnik St. Janž v Rožu	Druž. Einspieler — Črničeva Zgornja Vesca	Maks Trunk pd. Onič kmet Žužalče — Mlinare
Šmonova družina St. Gandolf-Kotmara ves	Družina Ojcl Janko Poljana-Bistrica v Rožu	Družina Mohor Šiman zidarski mojster Škocijan	Josip Lesjak občinski tajnik v. p. Himmelberg
Družina Ropač pd. Hanzelnova Loče-St. Ilj	Družina Janežič Jakob Leše-St. Jakob v Rožu	Družina Franc Uršič kmet Loče	Milka Wieser Celovec
Urban Joško poslovodja Kmet. zadr. Železna Kapla	Družina Kožat Florijan Velika ves — St. Jakob v Rožu	Družina Gröblacher Vinko kmet Deščice — St. Ilj	Družina Wieser — Šašelj Slovenji Plajberk
Šušu Anton cestar Rute-Hodiše	Družina Sablatnik Joško kovač Rožek	Tomaž in Matilda Košutnik Globasnica	Družina Mirko Miškulnik mizar Podjerberg
Picej France Žamanje-Škocijan	Družina Stroj Janez čevljar St. Ilj	Družina dr. Franc Petek zdravnik Velikovec	Družina Nolti Miškulnik zidar Škofiče
Gabriel Anton kolar St. Janž v Rožu	Družina Lapuš Florijan kmet Podslnja ves v Rožu	Vernik Franc Kočuha — Celovec	Družina Sabotnik Franc kmet Dobajna — Hodiše
Butej Janez — Luc kmet St. Vid v Podjuni	Angela in Nace Spendir St. Ilj	Gabriel Franc mizarstvo St. Janž v Rožu	France Košutnik urednik „Slovenskega vestnika“ Celovec
Mohor Alojz — Srečko šofer Podslnja ves	Družina Borovnik puškarna Borovlje	Gabriel Miha gostilna St. Janž v Rožu	Kolenik Lipej Šmarjeta pri Pliberku
Rutar Franc papirnica Železna Kapla	Družina Zima Pavl gozdni delavec Škofiče	Weber Miha gostilna Želuče	Piček Joško Sektira
Vošpernik Jože kmet Kostanje	Družina Ogris Franci slikar Žihpolje	Kaki Maks uradnik Loga ves	Joško Pak pd. Keznar kmet Sveče
Humnik Matevž kmet Goriče-Škofiče	Družina Čimžar Jožef trgovec Kotmara ves	Družina Sluga Korpiče — Brnca	Bruno Blaznik okrajni sekretar Borovlje
Kumer Pavle St. Peter na Vašinjah	Družina Jagovec Franc kmet Apače	Baumgartner Lojze St. Janž v Rožu	Tevži Kompoš Plašišče — Hodiše
Hauptman Andrej uradnik Celovec	Družina Mikl Janez kmet Pečnica	Inž. Marko Polcer drevesničar St. Vid v Podjuni	Franci Stesel Pinja ves — Škofiče
Pomočeva družina kmet Bilčovs	Družina Primož Miha slikar St. Ilj	Družina Mlečnik kolarstvo Kožentavra	Filip Martič trgovina z mešanim blagom Bilčovs
Šumper Joža pd. Hobjan Loče-St. Ilj	Dr. Luka Sienčnik živinozdravnik Dobrla ves	Abujeva družina Zahomc v Zilji	Družina Bauer Tresna ves
Gröblacher Janko in Milena Celovec-Škocijan	Martinova družina na Trebinji — St. Ilj	Družina Pečnik pd. Bicelj Bistrica pri Pliberku	Družina inž. Danilo Kuper Podravlje
Jank Janez lesni manipulant Loga ves	Družina Kunčič Tomaž Spodnja Kneža — Grebinj	Družina Robinik Franc Šmarjeta pri Velikovecu	Družina Lipej Jerberk
Hofer Lojzka nastavljenka Celovec	Druž. Poglič — Požarnikova Breg pri Brnci	Družina Tratnikova kmet Ledence	Janko Ogris trgovina in gostilna Bilčovs
Družina Scharwitzl kmet Prosoviče-Beljak	Družina Vertič Zdravko Borovlje	Inž. Čistimir Bauer Tresna ves v Zilji	Družina Wissek Janez Drevlje — Ziljska Bistrica
Uršič Tone strešni opekar Loče-Baško jezero	Družina Štoif — Irginova Trebinja — St. Ilj	Pesernik Marica Celovec	Černic Maks trgovina Loga ves

Družina Arnold Černic lesna trgovina in prenočišče za tujce Loga ves	Ovitnik Franci Celovec	Franci Rehsmann stavec Dunaj	Družina Lapuževa Podslnja ves
Jože Kofler mizarstvo Št. Peter — Št. Jakob v Rožu	Lužnik Frici Celovec	Hubert Lužnik stavec Dunaj	Petrova družina Zahomec
Tomaž Koban pd. Šmon Št. Gandolf-Kotmara ves	Černi Berta Št. Lipš	Mička Kožat nastavljenka Dunaj	Družina Andrej Wieser Borovlje
Hanin Franc kmet Cirkovče	Družina Kernjak Pavle Trebinja pri Št. Ilju	Valentin Müller Bače	Družina Petjak pd. Kajžrova v Štebnu pri Globasnici
Andrej Lajčaher pd. Habner umetni mlin Ročica — Kotmara ves	Družina Smrtnikova Korte pri Železni Kapli	Družina Žele Martin zidar v Dobu	Maks Kancijan pd. Kocijan Rožek
Družina Karl Pružnik — Gašper Celovec	Družina Kropivnik Franc Rute pri Pliberku	Drago in Špela Krebs Borovlje	Janko Paul trgovec Rožek
Družina Blaž Singer Celovec	Družina Sienčnik Andrej kmet Mokrije	Blaž Kropivnik lesni trgovec Borovlje	Jakob Ropač kmet Dole pri Rožeku
Družina Janko Ulbing pd. Jurč Loče ob Baškem jezeru	Družina Režaj Filip mlinar Rove pri Št. Ilju	Ivan Male kmet Kožentavra	Štefej Breznik gostilna Pliberk
Družina Urban Lipej pd. Blažej Garješe — Grebinj	Lomšek Ivan zaloga strojev Zagorje — Dobrla ves	Družina Šašl — Čemer Zdrolje — Glinje	Stanko Srienč trgovina in gostilna Zvabek
Družina dr. Mirt Zwitter Celovec	Družina Keuschnik — Strelec Svatne — Podroščica	Marija in Tonči Čelesnik Loka — Glinje	Dr. Matko Scharwitzl odvetnik Dunaj
Družina Ciril Martinak Obirska	Družina Strauss Joža — Režic Dob — Loga ves	Družina Pošinger Glinje	Družina Anton Štober kovač Konatiče — Vernberk
Družina Janko Čuden lesna trgovina Št. Jakob v Rožu	Družina Anderwald — Ožl Suha — Škofiče	Družina Januš Sele — Zg. Kot	Družina Ferdo Ošovnik pd. Špavk Lihpolje — Vernberk
Silvester Rutar kmet in čebelar Malčape	Družina Bister — Hauptmanova Otož pri Št. Ilju	Družina Jaka Mlečnik Sele — Zg. Kot	Koschir Hanzi Logaves
Kropivnik Franc Sele — Zg. Kot — Borovlje	Anica in Flori Kožat Goselna ves	Janko in Pepca Ogris Sele — cerkev	Družina Šimen Martinjak gostilničar Št. Jakob v Rožu — Sreje
Družina Kropivnik Janko — Gašper Sele — Kot	Družina Franjo Ogris Celovec	Družina Maks Nachtigal Celovec	Družina Hartman Libuče
Šaler Janko upravnik „Slov. vestnik“ Celovec	Lovro Potočnik Pliberk — Celovec	Družina Oraš v Kajžah pri Glinjah	Družina Milač Alojzij Bela
Družina Tomo Kuper Velikovec	Družina dr. Franci Zwitter Dunaj	Franč Abruč Brnca	Družina Kolenik Janez Borovlje
Družina Kramer — Janšej Holbiče — Škofiče	Micka Jurič hišna pomočnica Dunaj	Slov. pros. društvo „Dobrač“ na Brnci	Sgiarovello Albin pd. Drzovec kmet Semislavče pri Rožeku
Kori Perč Celovec	Rado Janežič urednik „Slov. vestnika“ Dunaj	Slov. pros. društvo „Drava“ v Glinjah	
Vsem dijakom Kranja in Radovljice kakor tudi profesorjem in upravniku želijo srečno novo leto Ferdi, Emerich, Alež Hafner Bistrica v Rožu	Vsem čitateljem „Vestnika“ in vsem našim znancem vesele praznike želi družina Smojova Sp. Borovlje — Ledence	Vsem prijateljem in znancem v Borovljah in okolici želi vesele božične praznike in srečno novo leto družina Martin Wieser Dunaj	Veselo in srečno novo leto želi vsem koroškim Slovincem Lonca Bend z hčerko Marijo Elizabeto roj Srienč Somogy Megye — Madžarska
Zdrave in vesele božične praznike in uspeha-polno novo leto želi družina Janez Švajger Št. Janž v Rožu	Vesele božične praznike in srečno veselo novo leto želi vsem bralcem našega lista Čeke Ludvig zidarski delavec, Celovec	Vesel božič in uspešno novo leto želi vsem izseljencem in znancem Tone in Kati Umek Škofiče	Vesele praznike in srečno novo leto vsem izseljencem, posebno iz taborišča Hesselberg, — vsem slovenskim čebelarjem in lovcem upolno novo leto družina Razaj-eva
Svojemu botru Minku šmied in botri v Mariboru v Jugoslaviji želi vesele praznike in srečno novo leto Ferdi Hafner iz Sin pri Bistrici v Rožu	Vsem prijateljem in znancem onstran Karavank posebno pa družini Uršič France v Ljubljani želi vesele božične praznike in srečno novo leto družina Jože Trunk, Bače	Vsem čitateljem in prijateljem „Slovenskega vestnika“ voščim vesele božične praznike in srečno novo leto Alojzij Mikula Peče — Podklošter	Tov. Ludviku Simonč v Ljubljani želi vesele božične praznike in srečno Novo leto Truda Ravter Dunaj
Vsem pionirjem in pionirkam želi vesele praznike, ter uspešno, borbeno novo leto Milka Wieser	Vesele praznike in srečno ter uspešno novo leto vsem fizikulturnikom in prijateljem športa želi Slovenska fizikulturna zveza	Vesele božične praznike ter zdravo — srečno novo leto vsem izseljencem želi Zveza slovenskih izseljencev Celovec Salmstraße 5	Vsem pionirjem in pionirkam želi vse najlepše za praznike in srečno novo leto Zdravko Wieser Borovlje

IVAN CANKAR

Pavličkova KRONA

Pavliček je stanoval v tesni, prazni, temni izbi. Mizar je bil nekoč, zdaj je komaj še hodil in že od zime ni imel dela. Včasih se je prikazala ob oknu nenavadno debela otroška glava; čelo je bilo izbočeno, za ped visoko, lasje so bili redki, beli in mehki kakor svetel mah. Janjek, mali Honza. Deset let mu je bilo, pa še ni dobro govoril; le redkokdaj se je zgodilo, da se je vzdignil na tenke, skrivljene bolne noge; vzdignil se je ter se je priplazil ob zidu do okna.

„Hodim!“ je vzkliknil ter strmел na očeta z velikimi, svetlimi, veselo začudenimi očmi.

Ob pomladnem večeru, ko je bilo okno odprto in je dihal v izbi topel, mehek zrak, je ležal Janjek na postelji in se je nenadoma vzdramil. Polmrak je bil v izbi; oče je sedel ob vznožju z glavo na odeji, oči zatiskane.

„Tatinek!“

„Zakaj ne spiš, Janjek?“

„Kdaj bo moj god? Kaj ne bo kmalu moj god?“

Oče je vstal in spreletel ga je strah, da so se mu tresle noge.

„V nedeljo bo tvoj god! V nedeljo že, Janjek!“

Šel je preko izbe, roke sklenjene pred obrazom. Janjek je gledal za njim in se je čudil.

„Kaj si pozabil? Kaj si pozabil na moj god, tatinek?“

„Nič nisem pozabil... Le potrpi, saj je še dolgo do nedelje, šele petek je danes...“

Skrb je trepetala v njegovem glasu in mu je gledala iz oči.

„Kaj nisi vesel, da je moj god?“ je vprašal Janjek začudeno in na jok mu je bilo.

„Vesel sem, Janjek... Povej, kaj bi rad za god!“

„Žogo!“

„Kaj še?“

Janjek je pomislil.

„Potico bi rad imel... rumeno, medeno potico... že dolgo nisem jedel potice, tatinek!“

„Tudi potico boš dobil, velik kos potice... In kaj bi nazadnje še rad imel?“

„Nazadnje, tatinek, pa mi kupi kaj takega, kar še sam ne vem... zato da bom vesel, ko bom zagledal!“

Janjek je zaspal; oče je sedel ob vznožju, sključen v dve gube, obraz skrit v dlaneh.

Vse skrbi, vsa žalost bližnje in daljnje prihodnosti, vse je izginilo mahoma — izpremenilo se je, vtelesilo se je v eno samo, čisto razločno skrb in misel.

Pavliček je premišljeval:

„Petek je danes, še dolgo je do nedelje, jutri je še ves dan moj... čemu strah in bridkost že vnaprej? Dovolj bo še časa in priložnosti za strah in bridkost...“

Nato je računal:

„Žoga petnajst krajcarjev... drage so; potica petnajst krajcarjev... lep kos bo; in nož mu bom kupil, majhen, svetel nož... dvajset krajcarjev. To je krona... krono je treba imeti!“

Zmračilo se je zunaj. Prižgal je svečo in je posvetil Honzi v obraz. Smehljaj je ležal na odprtih ustnicah, na bolnih licih pod ogromnim, izboženim čelom.

„Zdaj pa se mu sanja!“ je pomislil Pavliček. „O žogi se mu sanja in o potici... On ve v svojem srcu, da bo dobil žogo in potico, nič ne dvomi in ne skrbi; kakor da mu je bil Bog sam obljubil!... Krono je treba imeti!“

In on sam je vedel v svojem srcu,

da bo dobil krono in da bo kupil žogo in potico; tako natanko je vedel, kakor da mu je bil Bog sam obljubil. Še za trenutek ni pomislil, da bi moralo ne bilo krone, da bi na vsem svetu, ki je velik in prostran, ne bilo človeka, ki bi imel krono zanj in bi jo ponudil radovoljno: Nate, pan Pavliček, za Honzo! — Ni pomislil in se nič ni bal, ker bi bila že v sami misli tolika groza, da bi je trpljenja vajeno srce ne preneslo.

„Tja pojdem!“ je premišljeval Pavliček. „H gospodaru samemu pojdem in mu porečem... tako in tako... za Honzo!... Trd človek je in resen, toda njegovo srce je bla-

„Samo še en dan in ena noč!“

Honza je zatisknil oči in je zaspal. Pavliček se je okrenil na postelji; v temo so se potopile sladke misli, kakor črn, težek oblak je viselo nad sreem, nad sanjami...

II

Zjutraj, ko je Honza še spal, je odprl Pavliček duri in je šel. Počasi po ozkih stopnicah, počasi preko dvorišča in pod drugimi, širokimi in svetlimi stopnicami je postal ter si oddahnil. Upognjen je stal in truden, kakor da mu je hrbet težko natovorjen.

„Morda se bo razsrdil!“ je pomislil. „No, naj se razsrdi; pravica je

pipo, je vzdignil visoko obrvi in je odstavil pipo ves osupel.

„Ali se vam blede, pan Pavliček?“

„Drugače bi moral začeti!“ je pomislil Pavliček zelo prestrašen.

„Saj veste, gospod, tako in tako... Ampak vse bo še v redu, vsem bom poplačal...“

„Kdaj?“

„Poskušal bom, vse bom poskusil... ne zamerite, gospod, ogibljo se bolnega človeka... toda vse bom poskusil, še je nekaj malega moči v teh rokah...“

Iztegnil je roke, dolge, suhe, koščene roke, ki so se mu tresle kakor starcu.

„Kaj, to ste mi prišli povedat?“

Gospodarjev obraz je bil nenadoma resen, Pavličku se je zdel še bolj tolst in rdeč nego prej.

„Ne tako, gospod, nisem vam prišel tega povedat... Jutri je nedelja, praznik svetega Ivana Evangelista... in moj Janjek, moj Honza... tako in tako...“

Gospodar je molčal.

„Sinoči je rekel moj Honza: Tatinek, kaj mi boš kupil za god? Srec mi je presunilo; kajti o gospod, jaz nimam, da bi mu kupil kruha... Eno samo krono da bi imel, prav nič več kakor eno krono!“

Gospodar je odprl usta, ko je Pavliček še govoril; nato pa je nenadoma vstal, ves obraz mu je bil zabreknel, sopel je težko in je kričal sunkoma, s hripavim glasom:

„Kaj, kanalja? Beračit si prišel? Vgnezdil se je v moji hiši, vgnezdil se je vbogajme in zdaj pride še beračit! Ne pride kruha prosit — o, še žoge jim bom kupoval za pankrte, lesene konje, punčke iz cunj — o, še pestoval jih bom nazadnje... Stran!“

Pavliček se je tresel, izba se je zibala pred njim.

„Eno samo krono...“ je zašepeotal tako tiho, da mu je na ustnicah ostala beseda.

Gospodar je odprl duri na stežaj.

„Stran! S tega praga stran! Iz te hiše!“

Kakor v omotici je šel Pavliček; hripav, utrujen, težko sopeč glas je kričal z njim nad stopnicami.

Ko se je vrnil domov, je Janjek že sedel na postelji.

„Kod si hodil, tatinek? Sedi zdaj k meni, da se bova pogovarjala o mojem godu!“

„Ne morem zdaj, Janjek, moram stran! Lezi, zatisni oči in misli na svoj god!“

„Tatinek, premislil sem se! Ne kupuj medene potice, kupi rajši rozinovo!“

„Rozinovo bom kupil!“

„In žogo rdečo!“

„Rdečo žogo bom kupil!“

Vzel je iz miznice kos kruha in ga je položil na posteljo.

„Na, jej, Janjek, in čakaj name!“

Ko je šel po ulici, je pogledal na oglu v mesarjevo okno in je videl strahoma, da kaže ura na steni že blizu poldne.

„Kje sem se mudil, za Boga svetega, kod se potepal? Kdo vrtil kazalce danes, meni v zasmeh in nesrečo?“

Nenadoma je postal, spreletela ga je bila nova, vesela misel.

Precej bi se bil moral tja odpraviti! Kako da že včeraj nisem mislil nanj? Kramar je kramar, vendar živina ni! Radovoljno čaka, nikoli še ni rekel zle besede. Še sinoči mi je dal kave in sladkorja, tudi krono mi bo dal. Morda bo zagodrnjal, pogledal po strani pravica je njegova. Krono mi bo dal in še bonbonov za Honzo... nalašč bom skril bonbone, šele jutri mu jih bom dal: Na, Honza, kramar ti je poslal bonbonov, ker je tvoj god!“

Odprl je steklene duri; kramar je bil sam v štacuni, sedel je za široko mizo in bral časopis. Pavliček je ča-

(Dalje na prihodnji strani)

go... Tri mesece že nisem plačal — nič ne reče... še pokima, če ga pozdravim. Zakaj bi mi ne dal krone? Bogal je... v suknjo bo segel... nate, pan Pavliček... dve kroni! Zahvaljujem se od srca, gospod, za toliko dobrotljivost, in kadar bom mogel... Zakaj bi tudi jaz ne bil bogat nekoč?“

Oči so se mu zasolzele od hvaležnosti in sladke misli so mu napolnile srce, vzdignile so se bile nenadoma iz globoke teme, frfotale so vesele in svetle v soncu. Še žalost sama je bila kakor od mehke luči obžarjena in sladkoopojne so bile solze, ki so kapale iz njenega keliha.

„Lep spomenik ji bom postavil na grob... že jutri morda pojdem in ga naročim... lep križ, ob robu položčen... in na njem bo zapisano: Tukaj počiva Anka... in še verz zraven... sam ga bom zložil, moje bodo besede, zato da jih bo slišala in da bo spoznala mojo ljubezen... Vsako nedeljo pojdeva z Honzo rožam prilivat... Anka, mamica, Bog nama je dodelil srečo, ker si prosila za naju! In ona se bo nasmehnila v grobu, tisti obraz se bo nasmehnil, ki je bil žalosten še ob poslednji uri...“

V sladki, slasti polni bridkosti se je smehljaj sam, legel je oblečen v vznožje, zavzdihnil je globoko in je zadremal.

„Tatinek!“ — Začutil je drobno roko na licu.

„Kaj bi rad Janjek?“

„Vendarle mi povej, kaj mi misliš kupiti še nazadnje. Dolgo je še in rad bi vedel, ne morem čakati.“

„Nož ti bom kupil... tak majhen, svetel, ves gosposki nož!“

„Tatinek, zdaj pa zaspiva obadva; in ko bova odprla oči, bo že svetel dan; in potem samo še en dan in samo še ena noč!“

na njegovi strani! Mirno bom poslušal, nobene besede ne bom zinil... tiho se bom priklonil in roko mu bom poljubil. On bo gledal za mano in bo mislil: Ni bilo prav, da sem se razsrdil nad njim, siromak je! — In me bo poklical nazaj: Nate, pan Pavliček, še eno krono... za Honzo!“

Stopal je počasi po svetlih stopnicah, nič lažji ni bil tovor na hrbtu. Skozi široko odprto okno na koridorju je videl Pavliček na prostran vrt; duh cvetočih akacij mu je omočil glavo, z dolgimi požirki je vdihaval opojni, sveži zrak.

„Tam, pod tistim lepim drevjem bi se moral igrati Janjek in kmalu bi bila rdeča njegova lica. Zakaj mu gospodar ne bi odprl duri? Mnogo je svežega zraka tam, za vse ga je dovolj. Porečem mu... tako in tako... Honza je bolan... Naj pride na vrt! poreče gospodar. Vsak dan naj pride, ves dan naj ostane tam... in tako...“

Pozvonil je; noge so se mu tresle in v lica mu je bilo mrz. Duri so se odprle, gospodar sam je stal pred njim. Ogrnjen je bil v dopetno pisano spalno suknjo, pisano čepico je imel na glavi; iz tolstega obraza so gledale drobne zalite, lene oči.

„Kaj je, pan Pavliček? Dolgo vas ni bilo k meni, pan Pavliček!“

Stopila sta v izbo, gospodar je sedel v naslanjač. Pavliček je stal ob durih.

„Kako je torej, pan Pavliček? Kaj ste prinesli lepega?“

Tiščalo ga je v grlu, govoril je z jecljajočim, komaj razumljivim glasom in se je priklanjaj sunkoma z vsem životom.

„Tako in tako, Janjek, moj mali Honza... njegov god je jutri...“

Nasmehnil se je hotel, toda smehljaj je bil joku podoben. Gospodar, ki si je prižgal dolgo turško

Pavličkova KRONA

(Nadaljevanje s sprednje strani)

kal, toda kramar, ves zatopljen, ni vzdignil glave in se ni ozrl nanj.

„Jaz sem mislil, gospod... tako in tako, veliko ste mi že storili dobrega... in kadar bom mogel...“

Kramar je bral časopis; njegov obrti, sivopolti, brkati obraz je bil kakor iz kamna.

„Jutri namreč je praznik svetega Ivana Evangelista... Janjek, moj mali Honza, je godov...“

Kramar je molčal in se ni ozrl.

„Rad bi mu kupil potice in žogo...“ je jecljal Pavliček; nenadoma pa je vzkliknil in globoko kakor iz zemlje je prikipeel glas:

„Eno samo krono bi rad imel, gospod, eno samo krono!“

Kramar je zamahnil z roko in je pokazal proti durim, glave ni vzdignil.

„Gospod!“

Duri so zazvonile, prišla je ženska v štacuno; kramar je vstal in se je začel z njo razgovarjati, kakor slučajno, je zamahnil vdruči z roko in Pavliček je šel.

Hodil je od ulice do ulice, zabredel je daleč v mesto, naposled je postal, kakor da bi se bil vzdramil. Truden je bil, topo je bilo trpljenje v njegovem srcu, zato je mislil: „Kod hodim? Čemu toliko bridkosti? Zgodaj je še, daleč je še do noči... Namesto da blodim brez pameti, bi moral vse natanko preudariti, dobro izračunati...“

Tlesnil se je z dlanjo po čelu, za-

smejal se je in hitel z dolgimi koraki proti domu.

„Seveda sem pozabil nanj! Človek gleda, išče, a ozira se neprenehoma v daljavo, namesto da bi včasih pogledal pred noge!“

Šel je in stopil naravnost v krčmo. Z veselim smehom je pozdravil krčmarja, s tistim smehom, ki se prikaže klavrn in grd na obrazu komedijanta, ki je jokalo za kulisami.

„Bog daj, krčmar! Nisem prišel pil, že zdavnaj so minili tisti časi! Glej, prosit sem te prišel, da mi posodiš krono, eno samo krono!“

„Ne bo nič!“ je odgovoril krčmar in se je smejal veselo. „Pij, če maraš, na upanje, toda s krono ne bo nič!“

„Eno samo krono!“

Krčmar je odmahnil z debelo roko in stopil h gostom.

„Domov pojdem!“ je pomislil Pavliček v trdnem, topem miru. „Sedel bom in dobro premislil in se ne bom ganil iz hiše, dokler ne bo razloženo in nezmotljivo zapisano: tam je krona zate!“

„Kod si hodil, tatinek?“ ga je pozdravil Honza. „Dolgo sem čakal nate, lažen sem!“

Pavliček se je naslonil ob posteljo.

„Zdaj sem bil pri kramarju, glej!“ je pomislil, „in namesto da bi ga bil prosil kruha... zdaj mi pač ne bo dal ničesar več...“

Odpel je miznico.

„Na kruha, Janjek, potrpi...“

„Krčmar bi mi bil dal kruha in vina...“ je pomislil.

„Zakaj si jezen, tatinek?“ je vprašal Honza.

„Nisem jezen, Janjek, truden sem, legel bom k tebi in bom zaspal. Tudi ti zaspi...“

Meglilo se mu je pred očmi, držal se je z levo za posteljnjak, desnica je ležala na odeji.

„Glej, jedel nisem!“ ga je spreletelo. „Že od včeraj zjutraj nisem jedel!“

„Ti boš spal, tatinek, jaz pa bom mislil na svoj god... Ali bo žoga tako debela kakor moja pest!“

„Ali bo rdeča?“

„Zaspi, Janjek!“

Legel je k njemu in ga objel z desnico okoli života.

„Odpočil si bom, spal bom!“ je mislil v omotici. „Zgodaj zjutraj bom vstal... in bom šel...“

Zunaj se je mrazilo.

III

Stopil je zjutraj na ulico, kakor da bi bil stopil iz mrtvašnice. Dolg, koščen, brez lic je bil njegov obraz, oči so ležale v globokih jamah, nič luči ni bilo v njih.

„Samo da se ni vzdramil!“ se je nasmehnil, kako se smehljajo lobanje.

Zdi se mi, da ni šel daleč. Samo do ogla je šel, do pekove prodajalnice. Morda je mislil, da bi stopil vanjo, da bi rekel trebušastemu peku: „Tako in tako... eno samo krono bi rad imel, eno samo krono!“ Tako je morda mislil Pavliček, ko je šel mimo odprtih dur.

Na sležaj odprte so bile duri in nikogar ni bilo v prodajalnici. Na široki mizi, komaj dva koraka od duri, je ležalo v vrsti troje velikih, lepih,

rumeno pečenih kolačev. Na drugi mizi je ugledal Pavliček okroglo skledico, kakor jih imajo peki in štacunarji za drobiž.

Stal je pred durmi; njegov obraz se je nasmehnil z beraškim smehljajem, nato pa se je nenadoma čudno spajil.

„Tako in tako... samo krono, o gospod, eno samo krono... vse bom poskusil...“

Kolena so se mu šibila, ko se je opotekel preko praga. Segel je v skledico in vzel krono; nato je vzdignil kolač in ga stisnil pod pazduho.

„Hej!“

Težka pest ga je udarila v obraz, omahnil je preko izbe, kolač in krona sta se zakotalila po tleh. Pest je udarila vdruči in Pavliček se je zgrudil na kolena. Hipoma je bila prodajalna polna.

„Tat!“ je kričal pek, zaripljen v obraz, z bleščečimi očmi. „Čakal je zunaj, že prej sem ga videl. Komaj sem stopil korak iz prodajalnice, je že posegel za dolgo roko... s pestjo je zagrabil!“

Pavliček se je vzdignil, otekel je bil pod očesom in na čelu. Oziral se je s praznim, topim pogledom, komaj je čutil, da so ga suvali s pestmi, bili ga po glavi in v prsi.

„Za Honzo... godov, je danes, moj Janjek... ko je praznik svetega Ivana Evangelista...“

Stopil je k njemu stražnik in ga prijel pod pazduho tako trdo, da se je opotekel.

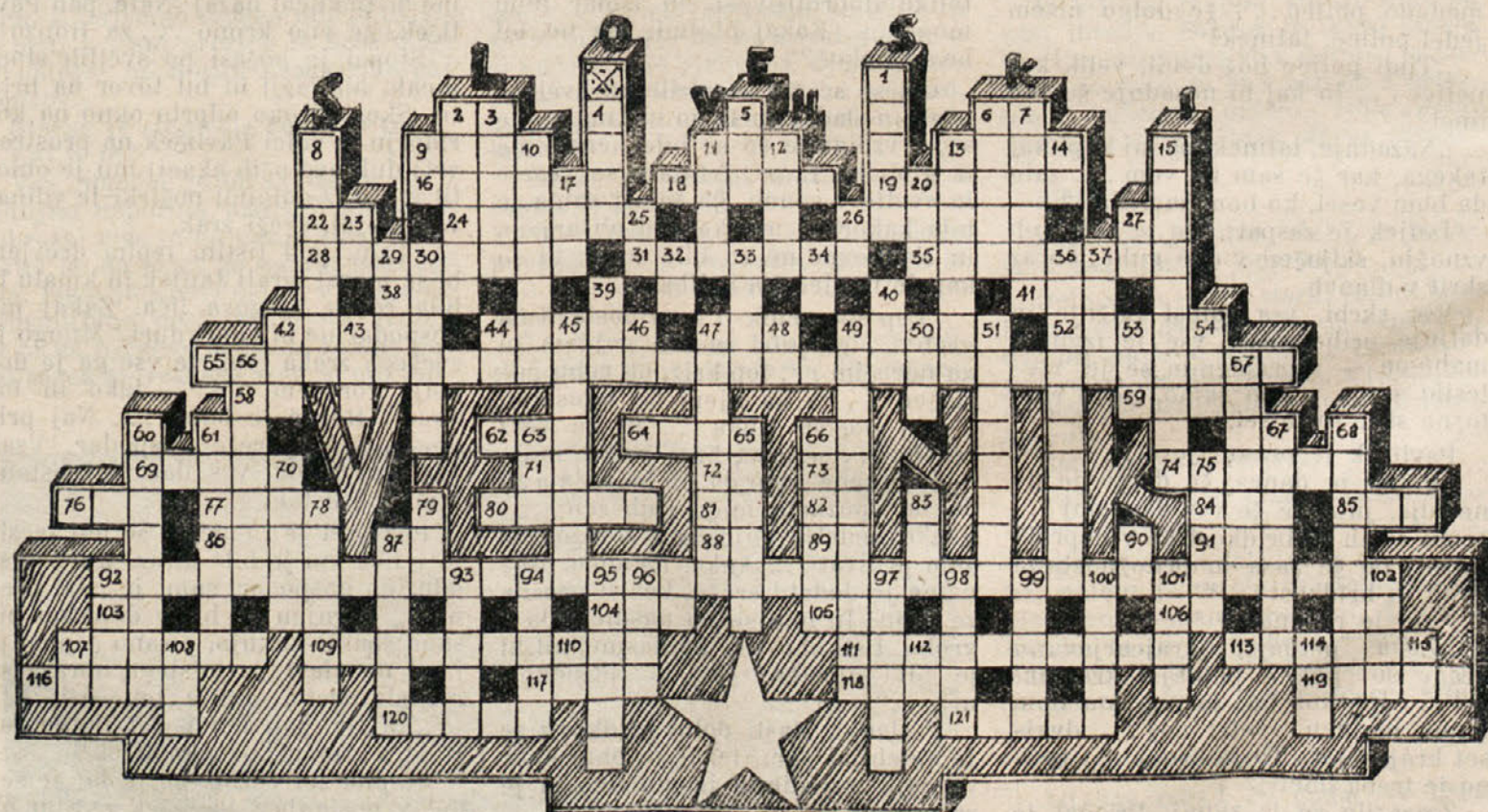
Nato se je napotila dolga procesija skozi ulico. Preden je zavila oh oglu, se je prikazal visoko ob oknu droben otroški obraz z ogromnim izboženim čelom.

„Tatek! Kod hodiš, tatinek? Dolgo te že čakam!“

Utihi se je trušč, izginila je procesija.

„Tatinek!“

Novoletna križanka

Vodoravno: 6 kratica za konjsko silo, 9 starogrški bog ljubezni, 11 del obleke, 13 nočna ptica, 16 potočna riba, 18 rokodelc, 19 važno kmečko opravilo, 22 dolžinska mera (kratica), 24 obred pred poroko, 26 slovenska beseda za „program“, 27 del voza, 28 znan slovenski pesnik, umrl šele pred kratkim, 31 kovaško orodje, 35 ime zobnega čistila, 38 vrsta zemlje, 41 kesanje, 42 sadno drevo vročih krajev, 44 druga beseda za „hitro“, 47 predlog, 49 uničevalni dogodek v sv. pismu, tudi zgodovinski roman poljskega pisatelja Sienkiewicza, 52 svetopisemska oseba, 55 ???, 58 staroegipčansko božanstvo, 59 potna sraga, 61 oblika pomožnega glagola, 62 vsznik, 64 tekočina, 66 vzklik pri bolečini, 69 leposlovna oblika, 71 zaporedni črki abecede, 72 naslov na neznanega (kratica), 73 pritrtilnica, 74 domača žival, 76 nastane po vojni, 77 darilo sv. treh kraljev Kristusu, 80 divjačina, 81 predlog, 82 dva ista soglasnika, 84 zli duh starih Slovanov, 85 čutilo vida, 86 priimek slovenskega pesnika (glej 28 vodoravno!), 87 členica, 88 kratica za „svojerodno“, 89 zaporedni črki abecede, 91 pevski glas, 92 ???, 103 osebni zaimek, 104 hudobija, 105 žensko krstno ime, 106 predlog, 107 krivica (drug izraz), 109 slovenska beseda za „demokracija“, 111 jubilej važnega dogodka po enem letu, 113 znan ruski pisatelj, 116 prikuha, 117 ozek pas sukna, 118 skrajšano moško krstno ime, 119 kranjsko moško krstno ime, 120 žensko krstno ime, 121 sorodnica.

Navpično: 1 gora v Grčiji, sedež starih grških bogov, 2 druga beseda za „strašno“, 3 mož, ki težko nese, 4 slovenski pisatelj, 5 doba, 6 del parnega stroja, 7 priča, 8 kraj blizu Ljubljane, 9 slavospev, 10 slovenski mladinski pisatelj, 11 del noge, 12 zimsko prevozno sredstvo, 13 mesto v Rusiji, 14 isto kot 66 vodoravno, 15 služabnik, 17 del posode, 20 orožje starih Slovanov, 23 kravji glas, 25 stara slovenska členica, 26 oblika pomožnega glagola, 27 osebni zaimek, 29 opojna pijača, 30 moška oseba iz „Tisoč in ena noč“, 32 kratica za „lastnoročno“, 33 slovensko moško ime, 34 osebni zaimek, 36

prvi slovenski roman, 37 njivski plevel, 39 vprašalna členica, 40 ruska reka, 42 strupena žuželka, 43 isto kot 38 vodoravno, 44 kratica za „nota bene“, 45 nezadovoljež, človek, ki vedno godrnja, 46 isto kot 27 navpično, 47 marljivost, 48 vstavi „i“, 49 pokvarjen človek, 50 bojno orožje, 51 delomrznež, nepridiprav, 53 prometno sredstvo, 54 nemško moško ime, 56 tujka za „puščavnik samotar“ (množina), 57 prelaz preko Karavank, 60 pomočnik bolnikom, 61 prebivalec Ognjene

zemlje, 63 žensko ime, 65 moško ime, 66 jugoslovansko morje, 67 splošen izraz za čistilna sredstva, 68 strupena kača vročih krajev, 70 okus (tujka), 75 obrežje, 78 moško krstno ime (koledarsko), 79 material za gradnjo in kurivo, 83 dragocena tekočina, 87 vrtni sad, 90 skrajna točka celine, 92 reka v Sloveniji, 93 krčelo, truma, 94 otok v Sredozemskem morju, 95 izdajstvo, 96 ploščevan pod, 97 del cirkusa, 98 napravi telovadec pred skokom, 99 sibirski reka, 100 dekliško

ime, 101 svetopisemska oseba, 102 priprava za mlenje, 107 dolžinska mera (kratica), 108 naselbina, 110 ploskovna mera, 112 isto kot 27 navpično, 114 najhujši sovražnik železa, 115 oblika pomožnega glagola.

55 in 92 vodoravno: voščilo našega lista!

Rešitve pošljite najkasneje do 10. januarja 1950 na naslov: Slovenski vestnik, Celovec-Klagenfurt 2, Postschliessfach 17, tri najboljše rešitve bodo nagrajene!

Božična premišljevanja

Genjeni tovariš urednik! Prosil si me, naj bi napisal za božično številko našega lista črtico. Po temeljitem premišljevanju sem se odločil, na ne bom nič napisal, kajti v svojem življenju imam bogate izkušnje, da je najboljši, ako človek molči. Izgovorjeno besedo, kadar ni našla lepšega mesta, še lahko poltačiš, napisane pa ne. Črno na belem, to drži. V življenju pa se mi je godilo, kakor mnogim drugim, da so me vedno opominjali k molku. Že kot otroka so me karali, ko sem se vtičkal med pogovore odraslih, kajti vedel in spoznal sem več, kakor so si oni predstavljali. Toda prisilili so me k molku in ako nisem ubogal, so uporabili sredstva, ki so bila učinkovita. In v šoli, tam doli v Tunelu, žal mi je, dobri moj učitelj Feinik, da si moral večkrat izgubiti živce, ko sem med časom, ko si nam ubijal v naše glave prve pojme o življenju in znanosti, smatral za bolj važno, da sem se s sosedovim Urbanom pogovarjal o sankanju, o kolini in drugih koristnih rečeh in si me potem zaprl ter sem se mogel domov grede sam s seboj pogovarjati. In pozneje, ko sem bil včasih v gostilnah preglasen in ugovarjal ter zagovarjal resnico in pravico, sem bil večkrat skoraj tepen ter so me hoteli razjarjeni pivci ne preveč rahločutno postaviti pod zvezdnato nebo. Ko sem pozneje včasih nastopil kot govornik na naših prireditvah in hotel samo najboljšo, opozarjati naše ljudi na krivice, ki se jim godijo, kazali pot k napredku, navduševati jih za naše ideale, sem bil pri mnogih vse drugo, kakor človek: čuš, huj-skač, državi nevaren in ne vem kaj še vse. Tako, dragi moj urednik, bi ti lahko našteval brez konca in kraja vse nepravilnosti, ki sem jih doživljal, ker nisem upošteval pametnega nasveta in bi jezik držal.

Pa, dragi moj Vestnik, saj se tudi tebi ne godi drugače. Številko za številko govoriš in označuješ resnico in bičaš krivico, poučuješ, bdiš in tolažiš. Zato pa spremlja tebe skozi življenje ljubav in — sov-

raštvo. Toda čimbolj te nekdo sovraži in preganja, tem bolj sem prepričan, da si na pravi poti in tudi vem, da tvoja pot ni lagoden sprehod. Da, celo tudi najvišji namestnik na Koroškem onega velikega deteta in moža iz Nazareta, katerega rojstnega dneva se spominjava nočojšnji večer, te je zasovražil in sem kot pošten vernik črno na belem bral v škofijskem listu, v „Nedelji“, da si padel v nemilost. Čudna so pota o pojmovanju resnice in pravice. Tudi njega so pred dvatisoč leti, ko je odprl usta in branil bedne, ponižane in razžaljene, zasovražili pismonuki in farizeji ter vsa rimska aristokracija, ker je prijel za bič in izgnal iz templja denarne mogotce in grozil gorje bogatim. Končno so ga razpeli na križ.

Tako bova midva praznovala nočoj najin božič. Skromno in lično imava okraшено božično drevesce in lučice sva prižgala, v peči šepeta ogenj, zunaj pa je tiha noč in sneg in domači naju ne motijo. Vem, da so te nočoj v marsikateri družbi sprejeli kot dobrega prijatelja, brali tvoje vrstice in ti privoščili časten prostor. Ali, morda se je našel tudi kdo, ki se te ne upa dotakniti, ker so te opsovali s tujo besedo „ekskomunikacija“, in hinavsko zavija oči in išče avtorja, ki mu celovški škof ne privoščil božičnega blagoslova in enkrat večnega veselja.

Pa pustiva to, dragi Vestnik, in meniva se o čem drugem. Marsikaj bi ti lahko povedal iz svoje življenjske poti, ker sem tudi človek nagonov in strasti, celo temperament mi nekateri očitajo. Toda ne poznam blestečih jezikovnih stilističnih umetnij, da bi očaral, ogrel ali prevzel kogar koli. So stvari, o katerih bi morala teči beseda gladko iz srea, ker so nam znane, ki jih srečavamo v življenju na vsak korak, so pa tudi stvari, ki jih ne odkrivamo radi drugim, tujim ljudem iz skoraj nekakega ljubosumja do stvari, ki jo imamo radi in brez katere ne moremo živeti, čeprav smo čisto razočar-

rani. In kako naj bi prišla do zaključka in tolmačenja problemov, na primer do doživljanja ljubezni, tiste čustvene zavesti, ko nas v enem samem bitju prevzame tista življenjska mnogoličnost, da je v tem bitju skrivnostno zaključeno vse, ki ti nadomešča vse, kar zaman iščeš pri celi množici drugih. Ali, kako naj si razlagava problem žrtve, tistega dajalnega nagona za druge, ki so nujno potrebne za uspehe, nujno potrebne za rast in življenje na smrt obsojenega ljudstva, da žrtve niso zaman, kakor to gledamo v simbolu tako velikega ter vendar vseskozi tipičnega in preprostega človeka, ki je bil rojen v božični noči v Bellemu. O, veliko se imava za pogovorili o vsem, o življenju, ki ni igrača in je treba nositi, kar nam življenje nalaga, rasti in cveteti, zoreti in dozoreti, dokler ni po naravnih zakonih končana pot in postanemo v smrti uteha in prehrana drugim bitjem. In še bi razpravljala o materi, družini, domovini, o krivici in pravici, o bedi in razkošju, o vojni in miru.

Da, spomnil si me matere, onega bitja, ki me je med vsemi ljudmi, kar sem jih srečal na življenja poti, resnično in nesebično ljubilo. Kolikokrat se v nočeh, na samotnih potih izobliči polagoma, kakor bi prihajal iz globokih, nedoglednih dalj obraz že davno snijoče matere na libuškem pokopališču. Mati, preprosta slovenska mati, ko tvoji dnevi tiho delo so za druge, ko ti življenje je daritev cela, o tebi so pisali že mojstri slovenske besede, a pravo tvoje bistvo so tudi ti le približno zadeli.

Na svoji življenjski poti sem srečaval vsakovrstne ljudi, vsakdo se je skušal z menoj zabavati in hranim na mnoge tople in lepe spomine.

Spominjam se na primer dveh mož, ki sta v rani mladosti oblikovala moj značaj. Bila sta moja edina učitelja učitelj Ivo Feinik, ki sem ga že imenoval in ki še danes deluje v Mariboru, ter katehet Ivan Hornböck, ki ga je zadela usoda fašističnih krvolokov in so ga takrat, kot

mnogo drugih, odvedli v Dachau v krematorij ter vrnili nazaj žaro z njegovim mučeniškim pepelom. Oba moža sta bila narodna in ljudska učitelja, vzorna pedagoga in zaslužita, da bo njihovo delovanje ob priložnosti snov za obširnejši opis.

V vrsto spominov uvrščam mnoge druge nepozabne sopotnike v življenju, ki jim je bilo življenje izpolnjeno z vsebino iz dneva v dan, v delu zase, za družino, za soljudi. Vredni so, da bi o njih zapisal življenjepise in jih postavil za vzor, imena kakor Hartmanov ateji, Močivnikov Andrej, Šimonov Lojze in cela vrsta, ki so dali svoja življenja kot žrtve na oltar lepše bodočnosti, ki se jih nočoj ob božičnem drevescu z bolešjo spominjajo njihovi dragi.

Tako kramljava o mnogih licih, ki sem jih kdaj srečaval, o mnogih, ki jih ni več in drugih, ki se kakorkoli borijo za svojo eksistenco in z življenjem. Z mnogimi smo skupno šli za skupnimi cilji, družile so nas skupne ideje.

Ker so ti zapiski itak preveč vezani na lastna doživljanja, na spomine, so bolj subjektivni, ne bo nihče za-

IZŠEL JE

Koledar Slovenske Koroške

in ga dobite po razmeroma nizki ceni pri vseh naših Slovenskih prosvetnih društvih in pri Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu — Gasometergasse 10.

Slovenska prosvetna zveza

meril, ako se spomniva onih Maric, Ivank, Lenčk, Lone, Rozin, Milk, Rezik in drugih kjerkoli, ter jim želiva vesele praznike, ki so kakorkoli vplivale ali posegale v moje življenje in smo se skupno upirali nasilju in korakali za skupnimi ideali, ali se kjerkoli srečali v krogotoku dogodkov.

Čas mineva, v prijetno topli sobi se počutiva udobno, vsi domači, vsa družina je razgibana, pripravljajo se na polnočnico. Ni pri nas bogastva in razkošja, a se spomniva onih mnogih, ki še tega nimajo, živijo v pol razpadlih luknjah in barakah, prezebajo, gladni so in božičnega veselja ne poznajo. In na drugi strani razsvetljene palače, razkošje, bogastvo in vse dobrote tega sveta.

Oglasil sem se nek božični večer pred polnočnico v kavarni. Poznal sem natakario, Ančka je bila in bila je brhko dekle, skoraj lepa. Vedno, kadar sem jo videl, je bila razigrana, podjetna in dobre volje. Ta večer je bilo le malo gostov, Ančka pa je bila olozna in opazil sem, da je imela vlažne oči. Na vprašanje je potožila, da je nesrečna, božični večer je in nekje ima mater, ki živi še s kopico bratcev in sester v bedi, ker je oče brezposeln, poslala jim je zadnje in težko prislužene prihranke, sama pa mora prenašati tegobe slabo plačane nočne službe, trpeti sitnosti čmerikavega kavarnarja in kot mlado dekle netaktnosti pijane sodrge. Razumel sem jo in od tega večera spoštoval.

In tedaj so se zasvetile lučice in baklje po hribih in dolinah, iz vseh hiš so se ljudje napotili h polnočnici, skozi zasneženo pokrajino, pod baldahinom nešteti zvezd, kakor smaragdi in kristali okrašenimi drevesi, liki ogromna božična drevesa in dvignila sva se tudi midva, v mislih na Cankarjev vzklik:

„Le vkup uboga gmajna! Baklje prižgimo, prižgimo jih sto, da nam bodo svetile do rabelnov, do biričev. Naše meso jih je nasitilo, naša kri jih je napojila — tirjajmo svoje meso in svojo kri. Mi smo sejali, naša je žetev, sužnji vstanite!“ ... k

VABILO

na

SILVESTROVANJE

ki bo v št. Jakobo v Rožu z igro, petjem, šaljivo plesu in plesom. — Pričetek ob 18.30 uri v Narodnem domu.

Vsi prav pristrčno vabljeni!

Avstrijski delavci se borijo za svoje pravice

(Nadaljevanje s 1. strani)
dejanja. Odločno so povedali, da hočejo živeti kot se spodobi, kot ljudje in da se bodo za to tudi neizprosno borili.

Izdajstvo in kompromisarstvo sindikalnega vodstva

Podnaslov Izdajstvo in kompromisa Zakaj uspeh borbe avstrijskega delavstva za doklado za premostitev ni bil tak, kot bi moral biti? — Zato, ker so se delavci borili razcepljeno in več ali manj neorganizirano. Nikjer namreč ni prišlo do enotne akcije vseh delavcev. Zdaj so stopili v stavko in postavili svoje zahteve delavci te tovarne, potem delavci druge, zdaj so zahtevali doklado za premostitev delavci sladkorne industrije, potem delavci lesne industrije itd. Vsaka stroka, vsaka tovarna skoraj je postavila svoje zahteve ločeno od drugih, nekateri več, drugi manj. Zato vsa borba ni prišla tako do izraza kot bi morala priti.

In zakaj se delavstvo ni borilo organizirano, zakaj ni prišlo do enotne akcije? — Zato, ker je avstrijsko sindikalno vodstvo odpovedalo na vsej črti, in sicer načrtno odpovedalo. Odpovedalo pa je zato, ker so mu malo mar interesi avstrijskega delavstva, ker so poslušni hlapci svojih inozem. gospodarjev. Vemo, da so SPOe-jevski sindikalni voditelji verni sluge zapadnih imperialistov, prav tako tudi, da so s svojo zapadno usmerjenostjo že davno izdali interese avstrijskih delovnih ljudi. KPA-jevski voditelji, ki pravijo, da so le oni „pravi za-

stopniki ljudstva“, pa „ne morejo“ preko direktiv Informbiroja.

„Socialist“ Helmer grozi s policijo

Zadržanje „socialistov“ napram delavcem in njihovi borbi pa nazorno karakterizira še izjava „socialističnega“ notranjega ministra Helmerja, ki jo je v zvezi z demonstracijami gradbenih delavcev dal poročevalcu agencije APA. V tej izjavi namreč pravi, da se delavci v svoji borbi niso posluževali „legalnih sredstev“. Očitno gospod Helmer smatra za legalno sredstvo to, da naj delavci mirno čakajo in se zadovolijo s tem, kar jim podjetniki blagohotno režejo s svoje polne mize, čakajo tako dolgo, dokler s svojimi družinami ne poginejo od lakote. To bi po mnenju g. Helmerja bilo popolnoma legalno. Toda delavci so povsem drugačnega mnenja in pod nobenim pogojem ne bodo dopustili, da bi drugi živeli na njihov račun, sami pa stradali. Spet se v svoji izjavi sklicuje na „državno pravo“, v kateri „ilegalnih sredstev ne moremo trpeti“. Če pa smo v „državi prava“, potem mora biti enaka pravica za vse. To naj si zapomni tudi g. Helmer! Vsak ima pravico, da živi človeka vredno življenje, v prvi vrsti pa tisti, ki dela in to je delovni človek. Najbolj nesramna v Helmerjevi izjavi pa je naslednja grožnja: „Takšnih metod — mišljene so delavske demonstracije, pri katerih je tu pa tam popokala tudi kaka šipa ali so delavci zaprli promet — ne moremo odobravati in bom kot notranji minister storil

svojo dolžnost s tem, da jih s sredstvi, ki so mi na razpolago, preprečim.“ To pa presega vse meje! Dobro poznamo „sredstva“, ki so notranjemu ministru na razpolago in ki se jih je že posluževal zlasti v Innsbrucku: policija. In to pravi minister, ki se hoče imenovati „socialist“!

Ker je, ko je bila mera polna, znalo udariti v mizo in kljub policiji in solzilnemu plinu vztrajalo v svoji borbi, bo znalo obračunati tudi s sedanjim skvarjenim sindikalnim vodstvom, ki služi le tujim interesom, nikakor pa ne koristim avstrijskih delovnih ljudi. Tega naj se zaveda „socialistični“ Herke, ki je na zborovanju žena v Celovcu javno zagovarjal interese podjetnikov in s tem sam priznal, da je izdajalec delovnega ljudstva prav tako kot „komunistični“ Kazianka, ki ne zna drugega kakor hujskati proti novi Jugoslaviji in njenemu vodstvu očitati izdajstvo, pri tem pa pozablja, da je sam največji izdajalec ne samo avstrijskega ljudstva in Koroškem. To pa ne velja samo za ta dva gospoda, temveč za vse njima podobne.

Delovno ljudstvo si danes ne pusti več dopasti, da bi gotovi ljudje z njim ravnali, kakor se jim bi zdelo. Udarilo je v mizo in bo udarilo še krepkeje tako dolgo, dokler si ne bo pridobilo človeka vredno življenje, dokler mu ne bo treba več stradati in trpeti pomanjkanja.

Še o dobičkanosnem pitanju

V članku našega lista z dne 26. novembra t. l. sem tudi navedel, koliko beljakovin rabijo prašiči različne starosti dnevno. Ker s temi podatki večina naših gospodinj, katere žal niso imele prilike in možnosti, da bi se izobrazile v pravih kmetijsko-gospodinjskih šolah (kakor njihove avstrijske oz. nemške stanovske tovarišice), ne bo vedela kaj početi, še naslednje v vednost:

Preb. beljakovin, katerih v vseh osnovnih krmilih (Grundfutter), v krompirju, pesi in žitu, najbolj manjka, katere so odločilne za rejski uspeh in tudi najdražje, vsebujejo posamezna krmila v naslednjih količinah:

krompir 0,7 %, krmska pesa 0,6 %, žitno zrnje in otrobi 8 do 10 %, lanene tropine 24 %, tropine zemeljskega oreha 40 odstotkov, dobra ribja moka 50 % in mleko 3,5 %.

- Važnost zadostne množine beljakovine v krmu sledi iz naslednjih številnih vzporednih poskusov na nekoč slovit kmetijsko-poskusni postaji v Göttingenu:
- a) Čim so krmili s samim krompirjem z dodatkom 10 dkg deteljne moke ali senenega zdroba (tudi zaradi boljše prebave) dnevno, je pridobila svinja 300 do 400 g na teži. (V tej krmu premalo beljakovin).
 - b) Ako so poleg krme, ki je navedena pod a), dali dnevno približno še 1 kg žitnega zdroba, je dnevna zdebelitev znašala pol kg. (V krmu že več beljakovin).
 - c) Če so pa razen pod b) navedene krme dodali še malenkost (eno

do dve pesti ribje moke ali kak liter posnetega mleka ali odgovarja-joče množine oljnih tropin) beljakovinate krme, se je dnevna zdebelitev pri svinji zvišala za tričetrt kilograma. (V krmu zadosti beljakovin).

Poskusi torej kažejo, kako razni dodatki beljak. krmil k parjenemu ali kuhanemu krompirju in žitu zelo pospešujejo zdebelitev, skrajšajo čas pitanja in znatno dvignejo donosnost zdebelitve.

Upoštevati namreč moramo, da niti krompir sam, niti žito samo ni-

ti žito in krompir v skupni mešanici ne predstavlja take krme, ki bi omogočala v splošnem gospodarsko dobičkanosno izrabo krmil in s tem dobičkanosnost pitanja.

Radi gospodarske izrabe krmil dodamo krmu svinj, katere debelimo s krompirjem ali kako drugo okopavino ali z žitom, vedno še kako beljakovinsto krmilo (mleko, ribjo moko, oljate tropine), katero deluje v krmu kakor kvas v testu in katero šele prav povzroči, da se redilne snovi v krompirju in žitu do-cela in popolno izrabijo.

Vernik

Kje in kako prezimijo sadni škodljivci

Škodljivci na sadnem drevju, ki nam leto za letom delajo čedalje večjo škodo, tudi pozimi ne izginejo. Nočem se tukaj dotikati škodljivcev, kot so voluhar in zajec, in tudi ne bolezni, kot škrlup in monilija, temveč se omejiti na tiste glavne živalske škodljivce, ki prezimijo na drevesu in ki jih s pomočjo zimskega škropljenja ali na drugi način lahko uspešno zatiramo.

Kar moramo kot prvo o teh škodljivcih vedeti, je to, kako in kje prezimijo. Šele potem jih je mogoče uspešno zatirati.

Živalski škodljivci na sadnem drevju prezimijo v obliki jajčec, ličink, bub in hroščev.

V preteklem poletju so nam listne

uši (Blattläuse) povzročile veliko škodo in je zato potrebno, da jih pričnemo z vso vnemo uničevati. Listne uši prezimijo na sadju v obliki trdoluščinatih jajčec, ki jih samica zaleže na vrhovih poganjkov.

Podobno zaleže jajčeca tudi zimski pedic (Frostspanner) v okolici popkov, med mahom in lišajem ali v razpokah skorje. Sveža jajčeca so svetlozelena in postanejo pozneje makovordeča. Čestokrat opazimo na vejicah prstanu podobno lično zalego prsteničarja (Ringelspinner). Uničujemo jih s tem, da veje z zalego odrežemo in sežgemo in da spomladi škropimo s strupi, na katerih se požrešna gosenica zastrupi.

Vejčasti kapar (Kommaschild-

laus) prezimi v nasprotju z drugimi kaparji kot mlečno belo eliptično jajčece pod kapo mrtve samice. Spomladi izlezejo iz njih mrtve ličinke, ki se naselijo na koži debela in vejevja, pozneje tudi na sadju in izpivajo drevesu hranilne sokove.

Kot ličinka prezimila na drevju ameriški kapar (San José-Schildlaus) in češpljev kapar (Zwetschkenschildlaus). Dozim prezimi ameriški kapar pod ščitom, prezimi češpljev kapar brez ščita na posebno ugodnih delih drevesa.

Jabolčni zavijač (Apfelwickler), ki povzroča črvivost jabolk in hrušk, prezimi zavarovan z malim, belim zapredkom (kokon) v varnih skri-vališčih pod kožo, mahom in lišaji, manj pod travo ali listjem na zemlji in v zemlji.

Kot ličinka prezimi še krvna uš (Blutlaus) ob korenjači (kjer se iz korenin prične deblo). Krvna uš preživi tudi mraz čez 25 stopinj Celzija.

Kot buba (Puppe) prezimi plitvo v zemlji češnjeva grizlica (Kirschfliege). Če prekopljemo v jeseni zemljo okoli drevesa, jo v precejšnji meri uničimo.

Kot hrošč prezimi splošno znani cvetožer (Apfelblütenstecher), ki ne prezimi samo na sadnem drevju, temveč tudi na drugem drevju, v špranjah plotov in desk in pod listjem na zemlji. Za časa cvetenja zaleže med cvetje svoja jajčeca, vsled česar cvetje porjavi in se posuši.

Če bomo pozimi čistili sadno drevje, poiščimo tudi te škodljivce in jih pričnimo zatirati.

Blaž Singer

Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsemu slovenskemu ljudstvu DEMOKRATIČNA FRONTA DELOVNEGA LJUDSTVA Pokrajinski odbor	Zveza slovenskih zadrug v Celovcu r. z. z o. j. Celovec, Pavličeva 7 — Tel. 24-29 želi vsem včlanjenim zadrugam, njihovim odborom in članom vesele praznike in srečno, uspehov polno novo leto 1950! 34 Hranilnic in posojilnic 10 Kmečkih gospodarskih zadrug in 4 živinorejske zadruge združene v naši Zvezi slovenskih zadrug v Celovcu, bodo služile tudi v novem letu 1950 koristim našega ljudstva z vsestranskim gospodarskim delovanjem: Hranilnice in posojilnice sprejemajo denarne vloge od vsakogar, svojim članom pa dajejo posojila po zmerni obrestni meri Kmečke gospodarske zadruge dobavljajo svojim članom umetna gnojila — krmila — semenje — stroje vseh vrst — plemensko živino — druge kmetijske potrebščine prevzemajo od svojih članov poljske pridelke — drva in les — sadje — živino Živinorejske zadruge pospešujejo živinorejo — posredujejo — pašo — skrbijo za koristno izbiro Postani zadrugnik in član zadrug, s tem boš izboljšal svoje gospodarske uspehe v novem letu 1950!	Vsemu kmečkemu ljudstvu, vsem funkcionarjem in zaupnikom vesel in zadovoljen božič in pridelkov obilno leto 1950 želi Kmečka zveza za Slovensko Koroško Pokrajinski odbor
Vesele božične praznike in da bi nam vsem postalo „znano in drago, nam prešlo v um in srce, kar je lepega rodila naša kultura“, ter da bi vsi „s pošteno mislijo in močno voljo zidali dalje in višje na zgradbi naše kulture“ v novem letu, želi Slovenska prosvetna zveza		Vesele božične praznike in uspeha polno, zdravo novo leto želi vsem našim ženam in pionirjem Antifašistična fronta žena za Slovensko Koroško
Vsem svojim članom želi zadovoljne praznike in srečno Novo leto Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške Glavni odbor		Vsem svojim prijateljem in znancem, zlasti vsem slovenskim planincem in hribo-lazcem želijo vesele božične praznike in srečno Novo leto mladi planinci iz Rožeka: Ljubo Urbajs, Hanzi Lesjak, Hanžja Gabrijel
Vsem bivšim političnim pripornikom, obsojencem in vsem žrtvam fašističnega nasilja želi vesele božične praznike in srečno Novo leto Slovenska sekcija bivših političnih internirancev in obsojencev		Vsem svojim cenjenim odjemalcem in vsem sadjar-jem Slovenske Koroške želi vesele božične praznike in srečno novo leto Marko Polcer drevesničar Spodnje Vinare — št. Vid v Podjuni
Vesel božič in srečno ter uspešno Novo leto želi slovenski in antifašistični mladini na Koroškem Zveza mladine za Slovensko Koroško Pokrajinski odbor		

Vesele božicne praznike in srečno Novo leto vsem čitateljem, prijateljem in sotrudnikom želita

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

Slovenskega vestnika

